

BIBLIA ÉS GYÜLEKEZET

2016. március

A Biblia Szövetség Egyesület folyóirata

XXVIII. évfolyam 1. szám

Ára: 350,- Ft

**„Az Úr kegyelmességét
hadd énekeljem örökké!”**

(Zsoltárok 89,2)

ÁLDOTT HÚSVÉTI ÜNNEPET!

MÁTÉSZALKAI CSENDES NAP

A Biblia Szövetség Egyesület az ország keleti régiójában

2016. április 2-án, szombaton

Mátészalkán tartja *tavaszi csendesnapját*,
helyszíne: Kertvárosi református templom
(Mátészalka, Erkel F. u. 50.)

Lelki program (előadások):

HÍRADÁS A JÓRÓL

1./ Házasság, ami Isten szerint igen jó

(1Móz 1,26-28;31; 2,18-24)

2./ Vagy mégsem jó?

3./ Lehet jó a házasság? (Igen! Tit 2,11-14)

4./ Az építő vagy romboló feleség (Péld 14,1)

– gyakorlati tanácsok nőknek

5./ Ti, férfiak, szeressétek feleségeteket! (Ef 5,15)

– gyakorlati tanácsok férfiaknak

A gyülekezet szerény javakkal vendégül látja a résztvevőket.

Minden érdeklődőt, különösen is az egyesület tagjait szeretettel hívnak a szervezők!

CSALÁDI NAP

Szeretettel hívunk és várunk mindenkit
június 04-én, szombaton 10 órától

a Biblia Szövetség Egyesület székházába
(Pécel, Kálvin tér 2/B)

Téma: **KÖNNYEBB LESZ-E VALAHA IS
KÖZÖS IGÁNK TERHE?**

előadó: *dr. Tolnay Lajos és felesége, Márta*

Délelőtt: – fiataloknak ifi teaház; – gyermekeknek

kézműves foglalkozás; – kicsiknek gyermek-

megőrzés. Délután barátkozás, kötetlen program.

Közös ebéd a kondérban főtt gulyásból. Kérjük,

hogy előzetesen jelezzétek jövedeteleket

június 1-je, szerdáig, ezzel is segítve a szervezést!

Kérjük Olvasóinkat, hogy

adójuk 1%-ával támogassák szervezeteink
valamelyikét (név, adószám):

– **Biblia Szövetség Egyesület 19171982-1-13**

– **Országos Bibliaiskola Alapítvány 19177115-1-13**

– **Ébredés Alapítvány 18663585-2-13**

30+ TALÁLKOZÓ

Szeretettel hívunk és várunk

2016. április 9-én 10.00 órától

a Biblia Szövetség Egyesület székházában
(Pécel, Kálvin tér 2/B) tartandó programunkra,
aminek témája:

KAPUNYITÁS MINDENKINEK?

Előadónk:

Sípos Ajtony Levente református lelkipásztor

Programunkat játékos ismerkedéssel,
énekléssel kezdjük,

de lesz alkalom a személyes beszélgetésre is.

Ebédre közös kerti kolbászsütést tervezünk, amelyhez
egy doboz üdítővel vagy sütivel járulhatsz hozzá!

Ebéd után kiscsoportokban beszélgethetünk
az elhangzottakról, majd **Szتانó Péter**, az **EMO**
(*Evangéliumot Minden Otthonba*) Alapítvány titkára
tart záró áhítatot.

A program kb. 16 órakor ér véget.

Ezután kinek-kinek lehetősége van további közös,
kötetlen időtöltésre.

IFJÚSÁGI HITMÉLYÍTŐ CSENDES NAP

Április 02-án, szombaton 10 órától a Biblia Szövetség
Egyesület székházában (Pécel, Kálvin tér 2/B)

Téma: **KÉRJETEK, ÉS ADATIK!**

Az előadást tartja:

Szabó László lelkipásztor (Újpest-Belsőváros)

Játékos ismerkedés, közös éneklés, és ebéd,

beszélgetés – sok fiatal együtt.

Szeretettel várjuk a 15-30 év közötti fiatalokat!

FONTOS KÉRDÉSEK

A következő rendezvény programja:

április 10.: Bevándorlás? Befogadás?

**Kereszténüldözés? – pillanatkép a világról
keresztén szemmel**

előadó: *Sípos Ajtony Levente*

Az előadás 17 órakor kezdődik

a Budapest, Nagyvárad téri ref. templomban
(VIII. ker. Üllői út 90.), amit beszélgetés követ.

Mindenkit szeretettel várnak a szervezők!

LECTORI SALUTEM!

Szeretettel köszöntöm a Biblia és Gyülekezet kedves olvasóit!

Ahogy már értesülhettek róla, a Biblia Szövetség Egyesület elnöksége engem kért fel arra, hogy édesapám halála után legyek a Biblia és Gyülekezet című folyóirat felelős szerkesztője. Írásaimmal a lap hasábjain korábban is találkozhattak már az olvasók, most azonban ebből a megtisztelő feladatkörből köszöntöm Önöket.

Édesapám több mint huszonöt évig végezte ezt a sokak számára áldást jelentő munkát. Az újság elindítása az ő ötlete volt, és annak tartalmas megjelenése is a vezetésével működő kis szerkesztői csapatnak volt köszönhető. Ahogy azt tapasztalhatták, elsősorban az ő szemlélete, lelki és teológia beállítottsága határozta meg a negyedévenként megjelent folyóirat arculatát. Tudom, hogy sokan kaptak lelki táplálékot, útmutatást írásaiból és a szerkesztésében megjelent cikkekből. Istennek adunk hálát életéért és mindazért az áldásért, amit a Biblia és Gyülekezet olvasótábora az elmúlt évtizedek alatt rajta és munkatársain keresztül a folyóiratból meríthetett. Folyóiratunk két és fél évtizedes múltja önmagában is nagy csoda, így mindenképpen egyháztörténeti jelentőségű tény. Konzervatív, keresztyén, reformatori, populáris sajtóorgánunként párját ritkítja. Ha Isten éltet és segít bennünket, szeretnénk ezt a jelleget és irányt továbbra is megtartani. Az idők változnak, a generációk is váltják egymást, de Jézus Krisztus, a mi Urunk, népének változatlanul a lelki vezetője, oltalmazója, tanítója, amiben – hisszük – ez a folyóirat is eszköz lehet.

Külön öröm számomra, hogy az olvasókat húsvét, a feltámadás ünnepén köszönhetem, és hogy ezen, a számunkra rendkívül örömteli és reményteli ünnepen vehetem át a stafétabotot a mennybe hazahívott elődömtől, akivel együtt tehetem bizonyosságot arról az ígéről, ami örömmel és hálával töltötte el mindig szívünket: „*Áldott az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki nagy irgalmából újonnan szült minket élő reménységre Jézus*

Krisztusnak a halálból való feltámadása által...” (1Pt 1,3).

Ezekben a napokban a keresztyének Jézus Urunk feltámadását ünneplik világszerte. Az ő feltámadásában mi a jövőbeli feltámadásunk ígését és tényét is látjuk. Minden ellenkező állítással, állásfoglalással szemben arra biztatom a kedves olvasókat, hogy higgyék töretlenül a Jézusban való feltámadásukat, és örvendezzenek a Feltámadottnak! Az első húsvét eseményeit elemezve vidámsá fel szívünket újra és újra ez a páratlan, semmihez sem hasonlítható történelmi tény! Mert ez valódi örömhír, ami minden reménységünk forrása.

FÜLE LAJOS NAGYPÉNTEKTŐL HÚSVÉTIG

A Golgotán még ott állt a kereszt,
de már a bíbor vért a por felitta.
Mindenki elment, elszéledt. Ki hitt az
Emberfiának? – Elvégeztetett.

Júdás nyakán is ott volt a kötél,
nem vonzza többé árulásra már juss.
Kezét tisztára mosta rég Pilátus,
András, Simon is bárkájába tért.

Üres szívükben kétség sem maradt:
nem fognak ők már emberhalakat,
fényét veszette bennük a csoda.

De lenn a sziklasírban ezalatt
felépült JÉZUS teste temploma!
Nem dönti többé senki le soha.

Jézus feltámadása a halálból olyan gyökeres változást hozott világunkba, ami mindent átrendez, és átformálja a gondolkodást is. Jézus feltámadásáig az emberek hasonlóan vélekedtek az életről és a halálról: éltek, és ha nem volt muszáj, akkor nem gondoltak a halálra, de kilátásaik nem voltak biztosítottak.

De amikor Jézus feltámadt, akkor minden megváltozott. Az élet, és főképpen a halál – mint mindenkit elérő valóság – dimenziót váltott. Az élet értelmet nyert, az emberek előtt új távlatok nyíltak meg, és megváltozott az

összefüggés az Isten és ember, ember és ember közötti kapcsolatban.

A kedves olvasó miként tekint az életre: optimistán? pesszimistán? reménykedve? vagy reálisan felmérve lehetőségeit? Esetleg kerülve még a halál gondolatát is, talán az élet értelmes voltával sem foglalkozva?

Péter apostol hozzánk hasonló ember volt: halott álmokkal, szertefoszlott reményekkel, talán cinikusan, lemondóan figyelte az élet múlását. Viszont a fenti idézetben azt állítja, hogy Jézus feltámadásával az ő és barátai életében történt valami páratlan fordulat: Jézusban új életet kaptak Istentől. Ezzel az eseménnyel örökkévaló távlatok nyíltak meg előttük. Ma is ugyanezt a változást tapasztalhatják mindazok, akik megértik Jézus feltámadásának üzenetét. Örök életre szóló szemléletbeli változást, ami minden eddigi, biztosnak vélt feltételezést, várakozást felülír. A húsvéti történetben, Jézus Krisztus feltámadásában szembesülünk ugyanis mindazzal, ami a Krisztusban hívő emberekkel is történni fog halálunk után: feltámadnak majd az örök életre!

Péter apostol élő reménységről beszélt, arról, amelyik Jézus feltámadásához kapcsolódik. Olyanról, amelyik biztosan beteljesedik majd, amit nem lehet megváltoztatni. Ezért is szükséges ilyenkor, húsvétkor, különösen is fellevenítenünk, táplálnunk ezt a reménységet magunkban, és hirdetniük környezetünkben.

A keresztyén ember reménysége nem bizonytalan, nem megalapozatlan reménység, amit bizonyítanak az apostolok is, akikben Jézus feltámadása megszüntette a bizonytalanságot a jelenükről és a jövődjükről. Életük értelmet, célt nyert, sorsukat, halál utáni létüket, a teremtettség végső célját a Jézus feltámadásában gyökerező bizonyosság határozta meg. Legyen ez a bizonyosság minden olvasónk bizonyossága!

Jézus feltámadását követően a hívő ember számára nincsen reménytelen helyzet, állapot. Az események összekuszálódott számai, az egyébként meg-

oldhatatlan problémák, a szorongásra valóban okot adó nehézségek és az összeomló felépítmények alatt roskadozó, a szétszakadt emberi kapcsolatokban szenvedő embernek a feltámadásban győztes Jézus Krisztus története ezt üzeni: Nincsen többé reménytelen helyzet! Azért van remény,

mert Isten Fia úr a lehetetlen felett. Aki a halált le tudta győzni, az előtt a határok átjárhatóvá lettek, a lehetetlent nem ismeri. A húsvéti történet emlékeztessen erre a Biblia Szövetség tagjait is!

A feltámadás ténye ad értelmet munkánknak, amit Jézusunk képvisel-

letében végzünk – így a Biblia és Gyülekezet folyóirat megjelenítésével is. Hiszen a Feltámadott ránk is bízta az evangélium hirdetését kortársainknak, generációnknak. Van tehát feladatunk, szép és tartalmas feladatunk!

Sipos Ajtony Levente / Soltvadkert

VÁRJUK A GOÉLT

„TUDOM, AZ ÉN MEGVÁLTÓM ÉL, ÉS AZ ÉN POROM FELETT MEGÁLL.”

(JÓB 19,25)

„Ki is a Góél? Jób ismeretei szerint az, aki odaáll a bajban levő mellé. Aki az eladósodott mellett megjelenik és kifizeti a tartozást. Ő az, aki – mint legközelebbi rokon – felvállalja ügyemet, és megment... A Góél, aki lelkem adósságait elveszi, és kivált. A Góél a halálból is kivált minket!”

Nagy üzenetet olvasunk! Testünkről van szó, amit itt a Biblia pornak nevez! És arról, hogy Krisztus a porom felett megáll.

Ezt már most, itt a földön átéljük. A Krisztussal való titokzatos kapcsolat úgy valósul meg, hogy Ő közel lép hozzánk, megáll porunk felett. A régi magyar nyelv testi mivoltunkra ezt mondja: - földi porhüvely.

Krisztus nem testileg van közöttünk, hiszen teste a mennyben van, hanem lelki-isteni személyként áll mellénk. Hogy ez miként történik, megmagyarázhatatlan: a mennyei minket, földieket földi világunkban megkeres. Az Úr valósággal megáll a hívők mellett. A Heidelbergi Káté szerint istensége, lelke és fensége az, ami által velünk van. És noha mi tér és időben élünk, ez a titkos, hozzánk nem illeszthető csodálatos égi Személy,- mégis felkeres. Nem kompatibilis a kettő (a földi és a mennyei), és mégis szorosán egymás mellé kerül, amikor - megáll mellettünk az Úr. - Sőt, amikor a mennyei lelki valóság és a földi élet egymáshoz közel kerül, úgy tűnik, hogy ennek egyre bensőségesebbé válásával is számolhatunk. Ezt a bibliai Sámuel esete mutatja.

A kis Sámuel – az őt háromszor szólító hang tulajdonosát remegő szívvel várta kis ágyacskájában. Akkor „eljött

az Úr, és odaállott!” (1Sám 3,10). Oda-jött egészen közel az Úr a kisgyermek ágya mellé, és annak nem kellett magyarázgatni, mi történik, hiszen egyértelmű volt: - itt van az Úr. Az Úr közel!

Fokozást látunk abban, hogyan közelített az Úr a gyermekhez. Először szólt. Már ez is csodálatos, és valami nagyon személyes. Nevén nevezte: - Sámuel. (Eszünkbe jut az Ige: „*Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak téged, az enyém vagy!*” – Ézs 43,1.). Negyedik alkalommal pedig különös módon jött el az Úr: - odaállt. Bármit jelentett is ez, de a kijelentés igen intenzív mértéke szerinti kapcsolatfelvétel ez. Odaállt a kisgyermek mellé.

Jóbnak már ez a gondolat is a gyógyulást jelenthette: „- *porom felett megáll*”. Ami a sok szenvedés után és közben meg is valósult, hogy ti. nyomorult teste mellett megállt az Úr. Amikor már nem volt orvosa, amikor menthetetlen volt helyzete, Jézus megállt mellette, és visszaadta egészségét, undorító fekélyeit eltüntette, sebeit bekötözte, újra kezdhete életét (5,18 kk. és 42,10k.). Tudunk hasonló történeteket, amikor a halál torkából hozott vissza minket Isten, és most élünk!

Jób egyik barátja (Elihu) is elmondott egy ilyen történetet, maga sem tudván, hogy ez Jóbra vonatkozik (legalább is a legfontosabb részei). Amikor egy gyógyíthatatlan beteg esetét írja le,

33.19 kk.: „... *húsa szemlátomást aszik le róla, csontjai kilátszanak, ínye undorodik kedvenc eledelétől, lelke közeleg a halál angyalaihoz.*” Váratlanul beáll a fordulat, és meggyógyul. A nagy változáshoz tartozik, hogy mellette áll egy Angyal. Mellé áll egy isteni

küldött. Az írásmagyarázók szerint ez nem akármilyen angyal, közangyal vagy efféle. Különleges neve is van: magyarázó angyal – angelos interpret (33,23), aki Isten szerint magyaráz, aki Istent képviseli, de nemcsak üzenetében, hanem valóságos személyében. Ő egy az ezer közül (33,23). Ő Krisztus, Isten Fia, akit itt angyalnak nevez, mint több más helyen is a Bibliában. Máshol még pontosabban körülírja ki is Ő: „*Ne bosszantsd meg Őt, mert az én nevem van benne.*” (2Móz 23,21). Még azt is megtudjuk, mit magyaráz: „*hogy az emberrel tudassa kötelességét*”. Talán elmondja: meg kell térni, mert a beteg embernek meg kell térni, mert eszébe jutnak bűnei, és azoknak bocsánatáért kell esedezzen.

Ott az ágy mellett, ahol ott áll Krisztus, felhangzik még a nagyon fontos kulcsszó: - Váltásádját találtam. A váltásádj, ami drágább, mint az arany és az ezüst. Nincs az a kincs a világon, ami elegendő lett volna a bűnben eladósodott ember kiváltására! A váltásádj csak Krisztus áldozata, vére lehetett, amivel kifizette adósságunkat! „*Mert nem aranyon és ezüstön váltattatok meg, hanem drága véren, a Krisztusén!*” (1Pt 1,18-19) A beteg ember nagyon jól tudja, hogy ez a lényeg. Mert, ha nincs, aki megváltson, akkor reménytelen a helyzetünk. De van Megváltónk, aki a váltásádját kifizette, adósslevelünket a keresztfára szegezte, és az útból eltette (Kol 2,14). Elihu elbeszélésében valószínűleg meggyógyul a beteg: teste erőttől duzzad, újra kezd napjait. Olvassuk el! Azt is, hogy lelke is meggyógyul és vigad, és ezt mondja az emberek előtt: „... *megváltotta lelkemet*

a sírba szállástól, és egész valóm nézi a világosságot!” (Jób 33,28).

Így vágyakozott Jób is arra, hogy a Megváltó, a Goél megálljon pora, földi porhüvelye mellett, gyógyításával és szabadításával.

Talán többen beteg testben olvassák e sorokat. Reszkető kézzel lapoztunk ide, rajtunk a betegség terhe, várjuk a Góélt, a Megváltót, hogy közel jöjjön hozzánk, és eszünkbe juttassa kötelességünket, majd megérintse a beteg helyet és adjon enyhülést, gyógyulást betegségünkéből. Milyen nagy evangélium: megáll porom felett, itt a földön, amikor még együtt van testünk a lelkünkkel.

Íme a nagy üzenet földön levő testünknek! És imánk is ez, amikor kérjük, hogy álljon mellénk, betegeink mellé, a kórházban levők mellé, álljon oda az Úr, az áldott orvos.

De nagy üzenet a majd sírban levő testünknek!

Kis alapértelmezésre azért szükségünk van. Kiről is van itt szó? A Góél áll meg porom felett. Ki is a Góél? Jób ismeretei szerint az, aki odaáll a bajban levő mellé. Aki az eladósodott mellett megjelenik és kifizeti a tartozást. Ő az, aki – mint legközelebbi rokon – felvállalja ügyemet, és megment. (Ilyen góél-szerepe volt a kis Nyilas Misi nagybátyjának, amikor bement a tanáriba érte, hogy közbejárjon és elrendezze az ügyét.) A Góél, aki lelkem adósságait elveszi, és kivált. A Góél a halálból is kivált minket! Róla énekel a magyar református ember évszázadok óta. „Jó majd a boldog kikelet, a Goel áll sírja felett!” R.É. 418,2.

Ez a vers mindenféleképpen a halállal kapcsolatos. Amikor majd Jób meghal, akkor meglátja az Istent. Az eredeti bibliai szó (minbászár) kettőt jelent. Testem nélkül vagy testemben.

Az egyik értelmezés szerint testem nélkül látom meg az Istent. Vigasztalás a halálban: noha testemet eltemették, nem szüntem meg létezni, mert látok, és pedig én saját magam és nem más (19,27.vers!). Az én szemeim látják meg Őt, Megváltót, Jézusomat, aki kifizette váltságdíjamat, és örök életet adott nekem. Tehát a test a sírban nyugszik, de a lélek a mennyben él, vigasztalódik, lát, a Góélet látja, a Megváltót. A bibliai Lázár is látott (Lk 16,23-24 – látható volt és cselekvésre kész, állandó vigasztalásban), meg az

oltár alatt lévő lelkek is (Jel 6,9-10 – látta a földön levő testvéreik üldöztetését). Hamis, félrevezető lelkek sugallják, hogy a halálban öntudatlanul alszunk vagy megsemmisülünk. Tehát a halál és a test feltámadása közötti időben sem szakad el a hívő ember Krisztusától. Látja Őt, saját szemével.

LUKÁTSI VILMA
„ÉRTEM ÉS ÉRTED“

„... amikor felnyitod a száját, találsz benne egy ezüstpénzt, vedd ki, és add oda neki értem és érted”
(Mt 17,27)

Az élet tele van csodákkal,
– ha nem vagyunk vakok,
s gondjaink nem nagyok,
hogy eltakarják előlünk a fényt!
Sok szót és eseményt érdemes
égre nyílt szemmel megfigyelni!

... odabenn pénzről vitatkoznak,
– a pénz sok vitát követel –
érveket dobnak egymás elé...
– de a part felé
már úszik a sok ezer halból
az egyetlenegy,
amelyik lenyelt
egy vízbe hullt fényes stáért,
– ezért az árért
őt kellett Péternek kifognia,
hogy az Ember Fia
az adópénzt kifizethesse
egyszer...

De amit akkor mondott a Mester,
azóta is érvényes, – ha érted:
örök időkre váltságot fizetett Ő
értem és érted!

A héber szó másik értelmezési lehetősége: testemből látom meg az Istent. És ez a test feltámadására vonatkozik. Ti. a porom felett áll meg.

Ami a koporsóban nyugszik, nem is látszik talán, hogy ott van, vagy ott volt, mert annyi idő eltelt, vagy a tenger mélyére került, az a test, amiben éltem. Valahol véget ért a test földi útja, az Úr látja hol, és azt is látja, hogy a test nem marad a halálban.

Meghalt testünkre vár az örök élet. Mekkora nagy üzenet ez a sírban levő testnek!

Testvér, lehet, hogy már megutáltad testedet, ki nem állhatod. Egész életedben küszködtél vele, és azt gondolod, végre megszabadulsz már tőle. Pedig nem, visszakapod ugyanazt. Ugyanaz lesz, ha nem is ugyanolyan.

Ezt a testet kapod vissza, és nem másét (1Kor 15,38). Nem valami állat testét, vagy madárét, mert csak egy tested volt. A lelked csak egy testben élt. Az a tied. Isten azt neked teremtette. Ahhoz másnak a lelke nem illene. S a te lelked más testben nem férne bele, sok lenne hozzá vagy kevés, semmiképpen nem illeszkedhetne a kettő egymáshoz, mert Isten minden lélekhez a megfelelő testet és minden testhez az éppen ahhoz egyedülállóan illeszkedhető lelket teremtett. Nem kérdéses, melyik testet kapod vissza: - a sajátodat.

De az sem kérdéses, hogy már nem lesz olyan, mint a mostani. Ne lesz kivetni való benne, mert nem lesz bűnös, beteg és utálatos, nem lesznek fogyatékoságai. Hanem lesz ép, megszépült test és lélek!

Nagy üzenet ez, akkor is, ha megszeretted testedet, és nagyon sajnálsz. Már most is, „menet közben”, – amint ránkocsodik, gyengül, éktelenségek jelennek meg rajta. Óh, mennyire sajnálsz fiatalságod, azt a szép testet, amit Isten adott neked. Amit te is Neki adtál megtéréseidkor, és megannyi odaszánásodkor (Rm 6,19). Amiben Őt szolgáltad, ahova odaadta drága Szentlelkét (1Kor 6,19). Talán ez a test már egyre kevésbé használható, és csak törött cserépedény. Nagy üzenetem van: ismét visszaadja, hogy ép testben, ép lélekkel dicsérhesd megváltó Uradat.

Mindez azért lehetséges, mert a Megváltó é! Jézus a Megváltó, életét adta értünk a kereszten, de harmadnap feltámadott. Isteni erejével legyőzte a halált. Amint szép református énekünk is mondja: „Istenséged megmutatád életedben, holtodban, hatalmasan bizonyítád sírból kiszállásodban. Ez isteni erővel, jövel, ó Jézus, jövel, adj új életet, s meghalást, s majd második feltámadást.” (R.É. 349,6)

Feltámadása a mi dicsőséges testi feltámadásunknak záloga! Ezért mondta Jézus: „Én élek, és ti is élni fogtok!” (Jn 14,19).

Így adjon az Úr áldott húsvéti ünnepeket!

Alföldy-Boruss Dezső / Budapest

„... MERT ISTEN SZERETET.”

„Mivel egyedül Isten szeretet, ezért csakis ő a keresztyén szeretet kiapadhatatlan forrása, de csak azok számára, akik hittek és hisznek a kereszti evangéliumában, és vele megbékülve, akaratát követve élnek.”

A keresztyének közti szeretet témájának összefüggésében íratta le a Szentlélek ezt a – sokszor félremagyarázott – félmondatot. Ő teszi érthetővé számunkra, hogy a keresztyén szeretet forrása: maga, a személyes Isten! Kizárólag őbenne van a tökéletes szeretet (agapé). Tőle elválaszthatatlan, rajta kívül nem létezik.

János apostol nem azt állította ezzel, hogy Isten „csak” szeretet, hiszen korábban így írt: „Isten világosság és nincs benne semmi sötétség.” (1Jn1,5). Vagyis az apostol számára Isten tökéletes világosság és ugyanakkor tökéletes szeretet is – mindkettő, egyszerre! Istent, természetesen még sok egyéb tökéletesség is jellemez, amelyek közül egyik se fontosabb, mint a másik. Ezek az ő személyében tökéletes egységben, harmóniában vannak. A szeretet tehát harmonizál szentségével, haragjával, szuverenitásával, jóságával, bölcsességével,

hatalmával. Mindezek őbenne állandóan áthatják egymást: ő szent, bűngyűlölő, haragvó, igazságos, de ugyanakkor tökéletesen szerető, kegyelmes, irgalmas is. Nincs benne változás, de annak árnyéka se. Ezért kell óvakodnunk attól, hogy Istent szeretetként definiáljuk (határozzuk meg), illetve szeretetté egyszerűsítsük – ahogyan napjainkban sokan teszik ezt.

Istennek szeretet-voltát bizonyítja Jézus golgotai keresztye (1Jn 4,9-10). A kereszti bemutatja szeretetét, hiszen ő rendelkezett arról, hogy Fia engesztelő haláláért – érdemünk nélkül és azok ellenére – teljes bűnbocsánattal kínáljon meg, és hívjon vissza az ellenségeskedésből a vele való örök és boldog közösségbe. Ámde ugyanaz a kereszti bemutatja Isten szentségét, igazságos haragját és ítéletét is, amik Jézust érték bűneink miatt! Ezért éppen a kereszti evangéliumának üzenete miatt kell (halálosan!) komolyan vennünk Istent minden tulajdonságával együtt: ő szent, igaz, haragvó, de szerető is.

Az apostol szavainak összefüggését látva ki kell zárunk annak lehetőségét, hogy Istent a humanista szeretet és tolerancia mintaképeinek kiáltásuk ki „az

Isten szeretet” ígerész alapján. Az ő szeretete egészen más.

És erre az ígehelyre hivatkozva nem lehet igazolni a bibliai teljes igazság és/vagy a tiszta evangélium háttérbe szorításának, „mellékes tanításnak” nyilvánításának egyre általánosabbá váló gyakorlatát! János apostol tiltakozna leghevesebben ez ellen a gyakorlat ellen! (vö. 1Jn 2,18-24)

Mivel egyedül Isten szeretet, ezért csakis ő a keresztyén szeretet kiapadhatatlan forrása (1Jn 4,7b), de csak azok számára, akik hittek és hisznek a kereszti evangéliumában, és vele megbékülve, akaratát követve élnek. János apostol szavaival: azoknak, akik „megismerték Istent”.

Isten, a hittel szívükbe zárt evangélium igéjével, a Szentlélek közvetítésével árasztja szívükbe szeretetét (Rm 5,5), hogy szüntelenül csillapítsa mély, szeretet utáni vágyukat, és felszabadítsa őket lelki testvéreik és embertársaik tevételes szeretetére. Mindezt a szeretetlenség miatt gyötrődő világban: „*Szeretteim, szeressük egymást, mert a szeretet Istentől van, és mindaz, aki szeret, Istentől született és ismeri az Istent.*” (1Jn 4, 7).

Sípos Ete Zoltán / Szeged

FELMAGASZTALÁS SZERETETBŐL

„Ahogy a történelemben megjelenő, emberré lett Isten Fiában – az ún. történelmi Jézusban – máskor is megmutatkozott istensége – pl. úr a betegség, a természet erői, a halál fölött (Jairus lányának feltámasztása) –, most ugyanezzel a hatalommal támadt föl. >>Ez bizonyítja valóságos Isten voltát. Más nem tudta volna magát a maga erejével kiragadni a halálból.<<”

Az ember néha olyan eseményekkel találkozhat, amik megállítják, elgondolkoztatják, majd pedig hatásukra csodálkozni kezd.

Miként is tette Isten az ő szeretetét leginkább kézzel foghatóvá, nyilván-

valóvá? Úgy, hogy elküldte erre a világra egyszerűen Fiát; Jézust, akiben – bár ő hozzánk hasonlóan megkísértetett a bűntől, de abban el nem bukott – megmutatta irántunk való szeretetét azzal, hogy értünk, bűnösökért meghalt (Rm 5,8) a Golgotán felállított kereszten. Majd mindezt kiteljesítette azzal, hogy kihozta őt a halálból: a juhoknak (a kereszthalállal megváltottaknak) nagy Pásztorát, Jézust (Zsid 13,20). Ezek a tények csodálatot keltenek az emberben: egyrészt Jézus megmagyarázhatatlan nagysága, másrészt szeretete. Majd felteszi magának a kérdést: Ki vagyok én, hogy, Jézus mindezt vállalta értem?

Vizsgáljuk meg közelebbről, hogy a Jézus tettére így rácsodálkozó ember

előtt milyen értékek tárulnak fel Isten kincsesbányájából!

– Felfedezheti, hogy Jézus Krisztus személyét csak történelmi időhatárokra korlátozás nélkül szabad és érdemes vizsgálni. Bár a Szentírás betekintést enged a földi születése előtti időkbe (amikor Isten neki adta az övéit, szerette őt, és dicsőséget adott neki, Jn 17,24), a megalázkodás és megaláztatás időszakába (az emberi lét vállalásától a pokolra szállásáig), valamint a felmagasztaltatás dicsőséges korszakába is (feltámasztásától az ítéltre való visszajöveteléig), mégis nagyon fontos szempont, hogy ezek az „élet”-szakaszok egy-egy egész életet alkotnak. Elválaszt-

hatatlanok, szorosan összetartoznak, küldetésének részei. Többek között ezért nem lehet az ünnepek jelentősége között különbséget tenni: Melyik a nagyobb, karácsony vagy húsvét? Megtörténhetett volna egyik a másik nélkül?

Amikor az Isten szeretetéből fakadóan Jézus Krisztus meghalt, akkor az eseménysor még nem fejeződött be. Három nappal vagyunk megaláztatásának csúcspontja, a kereszthalála után: „Nagypénteken világossá lett: kicsoda egyedül az igaz Isten”.¹ Jézus Krisztus „halálában van üdvösségünk teljes megvalósulása, mivel e halál által békültünk meg Istennel, tétetett elégség az ő igaz ítéletének, vétetett el az átok, fizettetett le a büntetés”.²

Sokan csak Jézus kereszthalála jelentőségének felismeréséig jutnak el – de ott megállnak. Elmélyednek a szenvedés megmagyarázhatatlan titkaiban, vagy a szenvedő Krisztus-test (corpus) lesz számukra fontos. Ez a szemlélet a nyugati keresztyénségre jellemző, és néha bizonyos pietista jellegű ébredési mozgalmakra is. A keleti (ortodox) egyházak pedig a kereszthalál háttérbe szorítása mellett, a feltámadással foglalkoznak többet – pedig ez a két esemény (az ezeket megelőzővel, illetve követővel) összetartozik.

– A következő kincs, ami a bibliai kijelentést kutató ember előtt felragyog, az a húsvéti győzelem csodája. Nem lehet ezt a csodát a földihez hasonlítani, ezért sántítanak a tavaszi kikelethez, a természet megújulásához hasonló példálózások a prédikációkban. A feltámadás olyan történeti esemény, csoda, amit nem lehet megmagyarázni. Ehhez csak a semmiből való teremtés ténye hasonlítható. Ha csupán a tanítványok hitében támadt volna fel Jézus, akkor miért szaladtak el a sírt őrző katonák, és miért fizették le őket a főpapok?

Péter apostol ki is hangsúlyozza, hogy a megfeszített és feltámadt Jézus Krisztus ugyanaz a személy (Csel 2,36). Jelenti ez egyrészt azt, hogy „a valóságos ember-alakban, Jézus rabszolgai formájában ISTEN volt jelen, másrészt – ugyan olyan hang-

súllyal – arra figyelmeztet, ami Jézussal húsvétkor történt: a felmagasztaltatás az EMBERREL történt”.³

Azért kell Jézus felmagasztalásáról beszélnünk húsvétkor, mert akkor: „a Fiút mutatta be az Atya. Ekkor a Fiú kilétének az Atya által való hatalmas megbizonyítása történt (Rm 1,4). Húsvétkor az lett világossá, hogy kicsoda Jézus Krisztus, akit az Ő küldött!”⁴

Isten elfogadta Jézus áldozatát – ezt megpecsételte azzal, hogy felemelte, feltámasztotta őt.

Amikor az emberek az elkerülhetetlenről, a legyőzhetetlenről beszélnek, akkor a halálra utalnak. Azzal az eseménnyel ugyanis vége lesz minden életnek. A testi halál minden erőnek, hatalomnak felette áll. Jézus Krisztus feltámadásával Isten ezt a legyőzhetetlennek tartott halált győzte le. Kiderült: Isten hatalmasabb, mint a halál. Jézus legyőzte a halált, ő mindenek fölött áll! Jézus feltámadása megmutatta, hogy „lelkének a meghalt és eltemetett testtel újra egyesülnie kellett, és azt, hogy elhagyva a sírt újra megjelent sokaknak. Visszatért az életbe, és az övéitől megláttatott. Ez tehát az istenemeri életének tökéletes helyreállítása és megkezdett dicsősége!”⁵

– Kinccsé lett számunkra az a megismerés, hogy a feltámadás az isteni erő bemutatása is. A Szentírás tudós emberei rámutatnak, hogy „a feltámadást kétféle kifejezéssel jelöli a Szentírás. A./ Jézus Krisztus feltámadt: tehát a saját isteni erejénél fogva kiragadta magát (Jn 10,17-18), mert lehetetlen volt, hogy fogva tartsa (ApCsel 2,24). Ezt sok ígehely bizonyítja, pl.: Lk 24,6; és 46.; 1Kor 15,4 és 12; stb.)”.⁶

Ahogy a történelemben megjelenő, emberré lett Isten Fiában – az ún. történeti Jézusban – máskor is megmutatkozott istensége – pl. úr a betegség, a természet erői, a halál fölött (Jairus lányának feltámasztása) –, most ugyanezzel a hatalommal támadt föl. „Ez bizonyítja valóságos Isten voltát. Más nem tudta volna magát a maga erejével kiragadni a halálból.”⁷

„B./ Isten feltámasztotta Őt: a Biblia ezt a mozzanatot is kiemeli, így a két

gondolat nem kioltja, hanem kiegészíti egymást. Isten cselekedett nagypénteken, mert megítélte a bűnt, ez az istenítélet, a feltámadás viszont isteni felemelés (ApCsel 2,24. és 32; Rm 4,25. és 28; 8,11; Gal 1,1. stb.)”.⁸

– A húsvéti történet bizonyítja számunkra az isteni kijelentés beteljesedését is, amikor ezt olvassuk: „harmadnap halottaiból” támadt fel. Harmadnap, „ezt az Apostoli Hitvallás szintén a Kijelentés alapján hangsúlyozza”.⁹ Jézus többször és érthetően beszélt még életében a tanítványainak – nem csak arról, hogy át kell adatnia az emberek kezébe –, hogy halála után harmadnapra feltámad. Halottaiból: aki ugyanolyan halott volt, mint – addig vagy azóta is – bárki más, akinek befejeződött a földi pályafutása. Nem tetszhalálból támadt föl. Ha csak ezt a tényt emelnénk is ki a feltámadás ünnepéhez köthető események közül, akkor is csodálattal telne meg és gyönyörködne a lelkünk abban a Jézusban, aki emberré lett, aki Istennek titkos tanácsát és akaratát a mi váltságunk fölül tökéletesen kijelentette (Heidelbergi Káté 32. kérdés-felelet). Abban az Istenben, aki meghalt a mi bűneinkért az írások szerint, és feltámadt, szintén az írások szerint a mi megigazulásunkért (1Kor 15,3).

Azon túl, hogy Isten önmaga számára támasztotta föl Jézust – dicsőségére, semmihez sem fogható hatalmának megmutatására – és, hogy jobbán ülve uralkodjék, vizsgáljuk meg azt is, hogy ez, a szeretetéből fakadó felmagasztaltatás mit adott számunkra!

A Heidelbergi Káté (később: HK) így fogalmazza meg ezt a kérdést (45.): „Mit használ nekünk Krisztus feltámadása?” Lássunk először két választ a keresztyén irodalomból!

1.) Az 1655. évi Tarcal-Tordai hitvallásból: „Győzedelmesen támadt fel, hogy el-oltván és el-temetvén minden mi romlásunkat, megújullyunk, új lelki és örök életre, és nekünk az után az első halál ne legyen a bűnnek büntetése, se a második halálra való bemenetel, hanem ellenben legyen a mi testünk megöldökltetésének bé-teltyesedése és az örök életre való általmenetelt minékünk megnyissa...”.¹⁰

2.) Sebestyén Jenő szerint, hogy ne váljon a Húsvét ünnepe „... lélektelenné, és tűznélkülivé...”, hitbéli nagykorúsággal kell megragadni a diadalmas húsvéti hit szélességét, hosszúságát, mélységét, és magasságát az egyéni élet számára is...¹¹

A feltámadás gyakorlati hasznai tehát:

- A hitünk nem hiábavaló, nem alaptalan, hanem tényekre épül: „*halálra adatott bűneinkért*” (Rm 4,25a). Ha nem támadt volna fel, akkor nem lenne alapja a mi hitünknek sem (1Kor 15,17).
- Bűnbocsánatot kaptunk. A bűnét megbánó bűnös a feltámadás következményeként terheitől felszabadulva élhet a bűnbocsánat örömeiben, és teljes meggyőződéssel vallhatja az Apostoli Hitvallás szavaival: „... hiszem... a bűnök bocsánatát...”
- Igazzá és szentté nyilvánított bennünket Isten, amikor Krisztus feltámasztatott megigazulásunkért (Rm 4,25/B). Amikor Ábrahám tényként fogadta el Isten ígéretét – ami pedig csak Krisztusban valósult meg – Isten beszámította azt neki igazságul, azaz neki tulajdonította. Isten már nem bűnősként tekintett rá, mert igazzá nyilvánított. „...Isten ingyen kegyelméből, nekem ajándékozza és tulajdonítja Krisztusnak tökéletes elégtételt, igazságát (igaz-voltát) és

szentségét, mintha soha semmi bűnöm nem lett volna, sőt mintha mindenben olyan engedelmes lettem volna, amilyen engedelmes volt érettem Krisztus...” (HK 60.).

- „... hatalmával már most új életre támaszt minket is” (HK 45.) Az, hogy ő az áldásaiban és javaiban részesít, az az új élet. A feltámadás ereje és valósága miatt tapasztalhatjuk, hogy a bűn nem kell, hogy uralkodjék rajtunk (hogy legyőzzön), nem kell, hogy a Törvény rettentése alatt éljünk – hiszen szabadságra hívott el. Ez az új élet diadala! (olvasandó: 1Kor 15,55-57)
- Feltámadása és mennybemenetele után az Atyánál közbenjárónk van: „Ha nem támadt volna fel, nem lett volna soha élő Közvetítőnk, Megváltónk a mennyben...”¹² Az Isten elé csak tette okán és általa mehetünk. Amikor mi imádkozunk, Jézus az, aki emlékezteti az Atyát az értünk való áldozatára, és kéri az Urat, hogy ezért a helyettes áldozatért hallgasson meg bennünket.
- A feltámadásban való hit nem általános, hanem üdvözítő hit. „Hitünk nem üdvözítő hit addig, amíg nem tudjuk teljes szívvel elhinni, hogy Őt Isten feltámasztotta a halálból.”¹³ „Mert ha száddal Úrnak vallod Jézust, és szívedben hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halottak közül, üdvözülsz.” (Rm 10,9).

– Jézus lett a mi feltámadásunknak záloga, vagy zsengeje. A zsenge az első termés. Ahogy van első, úgy van második és sokadik. Ami vele történt, az fog velünk is történni: ti. feltámadunk. Így, feltámadt testtel leszünk a mennyben, s örvendezünk az ő személyének.

Mivel tehát Isten szerette Jézust, és kihozta a halálból, mivel szeretetből felmagasztalta őt, ezért éljük meg örömmel a hitünket mind Húsvétkor, mind az azt követő hétköznapokban! Hitünknek nem emberi, nem bennünk meglévő, nem érzéseinktől, vagy hitünkötől függő alapja van! Hanem az a történeti tény, amit Isten vitt véghez a húsvéti hajnalon. „*Ezért, szeretett testvéreim, legyetek eltökéltek, rendíthetetlenek, mindenkor buzgólkodva az Úr dolgában, hiszen tudjátok, hogy munkátok nem hiábavaló az Úrban.*” (1Kor 15,58)

Zila Péter / Budapest

*

Felhasznált irodalom: **1.** Dr. Fekete Péter: Dogmatika, Kézirat 27. old.; **2.** Dr. Kálvin János: Institucio, Budapest, 2014.(2.16.13.); **3.** Fekete P. 28. o.; **4.** uő 27. o.; **5.** Sebestyén Jenő: Református Dogmatika, II. kötet 84. o., Budapest 1940.; **6.** Fekete P. 27. o.; **7.** Heyns, W.: Református Dogmatika, Budapest, 1925. 140. o.; **8.** Fekete P. 28. o.; **9.** uő 28. o.; **10.** Compendium Doctrinae Christianae (Tarcál-Tordai hitvallás): Sárospatak, 1655. 75. o.; **11.** Sebestyén, 86. o.; **12.** Heyns, 141. o.; **13.** uő 141. o.

ÁLDOZAT SZERETETBŐL

„Jézus áldozatának oka a szeretet, az Úr ugyanis szeretetből vállalta a kereszthalált. Jézust, így tetteit nem külső szükség, a sors kényszerítő ereje indította és vezette a keresztfához, hanem önként vállalt szeretetből cselekedett.”

A cím Jézus Krisztus kereszthalálának okára mutat. Ha megvizsgáljuk áldozatának célját, a szívünk mélyeséges hálára indul azokért az áldásokért, amiket az Úr a halálával az övéinek megszerzett. Hálások vagyunk a bűn átkának, ítéletének átvállalásáért, a bűnbocsánatért, az Atya kiengeszteléséért. Amikor Jézus halálának okát

igyekszünk megismerni, akkor is csodálat és mély hódolat tölti be szívünket. Jézus áldozatának oka a szeretet, az Úr ugyanis szeretetből vállalta a kereszthalált. Jézust, így tetteit nem külső szükség, a sors kényszerítő ereje indította és vezette a keresztfához, hanem önként vállalt szeretetből cselekedett.

1. Az Atya szereti a Fiút

Az Atyának mindkét, a Bibliából megismert mennyei mondata úgy mutatja be Jézust, mint szeretett Fiút. Először a megkeresztelésekor – amikor Jézus beállt a bűnvallók sorába, részt vállalt a bűnösök sorsával – szól így az Atya: „*Te vagy az én szeretett Fiam, benned gyönyörködöm!*” (Lk 3,22). Má-

sodsor, amikor Jézus Mózes és Illés társaságában az Úr Jeruzsálemben bekövetkező haláláról beszélgetett, a megdicsőülés hegyén hangzott fel újra a szózat: „*Ez az én szerelmes Fiam, a választottam, őt hallgassátok.*” (Lk 9,35). Az Atya mindkétszer a Fiú iránti szeretetéről vallott. A mennyei szózat szerint Jézus földi szolgálatát nem a megváltás szükségességére, az ember rászorultságára, vagy a mennyei áldások kívánatosságára, hanem a Fiú iránti szeretetére alapozta.

Jézus főpapi imádsága kéréseinek indoka ez volt: „*Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, azok is velem legyenek ott, ahol én vagyok, hogy*

mevláthassák az én dicsőségetem, amelyet nekem adtál, mert szeretted engem már e világ teremtése előtt” (Jn 17,24). Az Atya örökkévaló, isteni (agapé) szeretettel szereti a Fiút, ezért adott örök, mennyei dicsőséget Jézusnak, Jézus pedig az Atya szeretetére hivatkozva kéri tanítványai számára, hogy vele lehessenek a mennyei dicsőségben. Jézus, néhány órával a kereszthalál előtt is az Atya szeretetére tekintett: „*hogy az a szeretet legyen bennük, amellyel engem szeretted, és én is bennük legyek*” (Jn 17,26). Miért vállalta és hordozta Jézus a keresztest? Mert teljesen bizonyos volt abban, hogy az Atya örök szeretettel szereti őt!

2. A Fiú szereti az Atyát

Jézus áldozatának indokát kutatva az Atya iránti szeretetét találjuk. Ez a szeretet (agapé) nem szép szavakban érhető tetten, bár nyíltan beszélt is erről. Jézusnak az Atya iránti szeretete nem is nagy érzelmekben fedezhető fel, bár erre is találunk evangéliumi példát. Szeretete döntést és cselekvést jelentett. Döntést, amivel – szív szerint azonosulva azzal – vállalta az üdvözítés szolgálatát, és cselekvést, amivel engedelmesen végbevitte azt.

Az érzelmektől sem mentes, megütözést kiváltó templomtisztító tettének hajtóereje az Isten háza iránti féltő szeretete volt (Jn 2,17). Az Isten háza, az imádság háza, az Atya tisztelete, dicsőségének földi szolgálata volt Jézus tetteinek mozgatója.

A Gecsemáné kertbe, az elfogadás helyére, a kereszthalál felé a következő szavakkal indult el: „... *hogy megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát, és úgy cselekszem, amint az én Atyám parancsolta nekem: keljete fel, menjünk el innen*” (Jn 14,31). Íme, tündöklő igehely ez, ahol Jézus az Atya iránti szeretetéről vallott, ami egyet jelentett ezzel: „*úgy cselekszem, amint az én Atyám parancsolta nekem*”. Miért vállalta a kereszthalált, miért volt kész kiinni a keserű poharat, miért nem menekült el az árulás, az elfogadás, a hazug vádak, az igazságtalan ítélet, az átok és a halál elől? Mert szerette az Atyát, ezért úgy cselekedett, ahogyan az Atya parancsolta azt.

A Jézus halálához vezető vallási per fő kérdése Jézus és az Atya kapcsola-

latára kereste a választ: „*Te vagy tehát az Isten Fia?*” (Lk 22,70). Ha Jézusnak ez lett volna a válasza: Nem! Nem vagyok Isten Fia! – akkor nem kellett volna átkozottként meghalnia a kereszten. A Fiú azonban nem tagadta meg szeretetlenül az Atyát. Jézus nem egy üres titulushoz, hanem mennyei Atyjához ragaszkodott. A kereszthalál vallási indoka éppen ez a ragaszkodás volt. Jézusra azért mondta ki a szanhedrin (70 tagú, legmagasabb zsidó vallási és szellemi testület – a Szerk.) a halálos ítéletet, mert Isten Fiának mondta magát. Jézus szerette az Atyát, ragaszkodott hozzá, ezért a kapcsolatért vállalta az áldozatot, a kereszthalált.

3. A Fiú szereti az Atya népét

Jézus áldozatának okát a Szentháromság Isten gazdag belső életében, az Atya és a Fiú örök szeretetkapcsolatában találhatjuk meg. A megváltottak áldott helyzetének, új életüknek mély és örök alapja Jézus áldozathalála volt, ami ezzel a ténnyel magyarázható: az Atya szereti a Fiút, a Fiú is szereti az Atyát. A kérdésünk továbbra is ez: miért vállalta Jézus az áldozatot, a kereszthalált, amivel minden lelki áldást megszerzett a megváltottaknak? Azért, mert Jézus szerette, szereti tanítványait. Amikor meghalt a kereszten, akkor az embereknek egy csoportja iránti szeretetét mutatta be. Már az utolsó estén, búcsúbeszédében így vallott erről: „*Amint az Atya szeretett engem, én is úgy szerettelek titeket. Maradjatok meg az én szeretetemben!*” (Jn 15,9).

Urunk szeretete úgy tekintett a hozzá jövő, benne hívó, őt követő emberekre, mint akiket az Atya vonzott hozzá (Jn 6,44), mint kisdedekre, akiknek az Atya adott kijelentést Jézusról (Mt 11,25), mint emberekre, akiket az Atya neki adott (Jn 17,6). Olyan embereket ismerünk meg, akiket Jézus számára az Atya tettei, vonzása, kijelentése, ajándékozása tett fontossá, becse, szeretetté.

Ezekben az emberekben nincs semmi, ami Jézus számára szeretetre méltóvá tenné őket. Ők olyan kicsinyes, értetlen, bűnöktől hajsolt emberek, mint bárki más: kötözködő és tagadó Péterek, versengő, hatalomra törő Zebedeus fiak, hitetlenkedő Tamások. De az Atya

Jézusnak adta, és hozzá vonzotta őket, ő pedig ezért isteni megmentő szeretettel szereti tanítványait. Fontosak lettek számára, mert fontos volt az a személy, akitől kapta őket. Ők még szentségtelenek, akikért Jézus odaszenteli magát, meghal értük a kereszten, hogy megszenteltek legyenek (Jn 17,9). Jézus áldozata ebből a szeretetből fakadt. Az Úr szerette övéit e világon, mindvégig – a kereszthalált is beleértve – szerette őket (Jn 13,1).

Az Atya szereti a Fiút, és a Fiú szereti az Atyát! Jézus úgy szereti tanítványait, ahogyan az Atya szerette őt. Az Atya úgy szereti Jézus tanítványait, mint az egyszülött, tökéletes Fiút. Jézust pedig ez a szeretet vezette, tette késszé, hogy a kereszten bemutassa a tökéletes áldozatot, amivel a bocsánatot, az igazságot és az életet szerezte meg övéinek.

Feltehetjük ezt a kérdést: Péter, a tanítvány szereti-e, és hogyan szereti Jézust? De nagypéntektől már nem tehető fel az a kérdés, hogy Jézus szereti-e Pétert, a tanítványt, mivel: „*Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért.*” (Jn 15,13). Az Úr pedig megtette ezt.

Pál apostol megértette, hogy Jézus örte is szeretetből vállalta az áldozatot, az elégtételt a bűnért, a kereszthalált. Bárcsak a mai tanítványok szívét – a te szívedet is, kedves olvasó! – megragadná, hódolatra, imádatra indítaná Jézus szeretetből fakadó áldozata! Elköteleződnél, és tanítványaival együtt örömmel vallanád Jézus Krisztusról: „... *szeretett engem, és önmagát adta értem*” (Gal 2,20)!

Cs. Nagy János / Pécel

FÜLE LAJOS KRISZTUS SZÉPSÉGE

Nincs oly dicső, méltó, nemes,
szépséggel ki Vele fölérne.
Az irgalom szépsége ez,
az áldozat gyönyörűsége.

AZ EGYETLEN

Az Egyetlen, Ki látta az ATYÁT,
az Egyetlen, Ki értünk földre szállt,
az Egyetlen, Ki titkainkba lát,
s megnyitja mégis a menny kapuját.

ENGEDELMES ÉLET

VÁLASZOM ISTEN SZERETETÉRE

„A vizsga sikeres, a kutya az ENGEDELMES cím viselésére jogosult” – kutyaikolák engedelmisségi vizsgájának zárómondata ez, amennyiben az állat és gazdája szabályszerűen teljesítették a vizsga feltételeit. Derűs látvány egy jól nevelt kutya, és ha nem is társsá, de segítővé szelídülni az idomítás során.

Az engedelmisségi tanfolyam emberi szintre emelve is létezik, és egy életen át tart, mégsem lehet egy lapon említeni a kutyaiskola működésével. A szófogadás stabil alapja a bizalom, amit egy kisgyermek is átélhet szülei felé, a diák a jó tanár felé, feleség a helyén lévő férje felé – s mindezek a kapcsolatok arra terelik az embert, hogy boldog örömmel engedelmeskedjen Teremtőjének és Megváltójának, akivel bizalmi kapcsolata lehet.

Hogy mit tett Isten bizalmunk megnyerése érdekében, azt ennek a néhány sornak keretein belül lehetetlenség lenne kibontani. A Szentírás teljes terjedelmében arról tudósít, hogy mindenható, bölcs, mélyen szerető Istenünk van.

A kérdésre: Kinek kell engedelmeskednem? – tudjuk tehát a választ. A következő és szorongató kérdés ez lehet: Hogyan engedelmeskedjek? Lelki előrehaladásunknak az Atya iránti bizalom és engedelmisség útján a következő három állomása lehet:

Kényszerből – Az istensejítő emberiség tagjaiként, élesített lelkiismeret tulajdonosaiként már gyerekkorunkban eljuthatunk odáig, hogy féljünk attól, akit még nem is ismerünk. Sejtjük, akárki is legyen ez az isten, nincs rendben a

szénánk előtte. Az ő pozíciójában szigorúnak kell lenni, a mi pozícióinkban pedig szégyenkezőnek. Több évtizedig is toporoghatunk ebben az állapotban, amíg Isten Szentlelkével és Igéjével segítségünkre nem jön. Számomra sokat jelentett akkoriban a következő igevers: „Bizony, többet ér az engedelmisség az áldozatnál, és a szófogadás a kosok kövérjénél!” (1Sám 15,22).

Értelemmel – Döntő fordulatot hozó csodás lehetőség, hogy Istent megismerhetjük. Akaratát, terveit, ígéreteit ízlelgetve bámulatosan gazdag jellem tárulkozik fel előttünk. A földi élet időtartama és agyunk-szívünk kapacitása csekély az ő teljes megismeréséhez, de nyomvonalat találunk ehhez az Igében. Amikor Isten magához von, és felébreszti érdeklődésünket, valósággal „kicsavardunk önmagunkból”. Akaratával ismerkedve rádöbbenünk: Ez jó! Ez a helyes! Ezt akarom én is! És nekibuzdulunk. Ezzel kezdődik életünk lelki elsősegélynyújtásokban gazdag időszaka. Isteni szándék – emberi erőből, aztán sűrű bocsánatkérések, ami mint megannyi sérülésre helyezett ragtapasz „ékesíti” az életünket. Csupán fél-ismereteink vannak az egészséges szófogadásról, bizalomra épülő engedelmisségről, ezért Pál apostollal együtt sóhajtozunk: „Az a törvényt találok tehát magamban, hogy – miközben a jót akarom tenni – csak a rosszra van lehetőségem” (Rm 7,21).

Szívből – A hála időszaka ez, a – hitem szerint – örökké tart Isten megtartó kegyelme folytán. A képességek változnak és formálódnak, erőnlétünk

szeszélyes ingadozást mutat, terveinket sokszor nem tudjuk, olykor nem is igazán merészeljük elválasztani Isten akaratától. A fix pontot a szívből vágyott engedelmisség során ez az Ige adja: „Mert ahogyan az egy ember engedelmissége által sokan lettek bűnösökké, úgy az egynek engedelmissége által is sokan lesznek igazakká” (Rm 5,19). Jézus engedelmissége tökéletes és teljes volt. Magunkénak vallhatjuk, nem kell, nem is szabad semmivel kiegészítenünk. Isten Jézus engedelmisségét a mi számunkra írja, a mi kényszeredett, erőlködő, ügyetlen, cinikus, megfáradt szolgálatunkat Jézus vállalja át, miközben gyógyítgat minket.

Friss levegő áradhat szét a programozó teremben, ahol terveinket szövjük és ütemezzük. Mivel üdvösségünk nem a saját erőfeszítésünkön (engedelmisségünkön) múlik, szívünk teljes szeretetével és hálából fakadó engedelmisséggel fordulhatunk felé. Szándékunk továbbra is az, hogy felismerjük és tegyük, amit Isten ránk bíz, de már nem a félelem lelkével látunk munkához. Mesterünk iránti bizalmunkat ő maga alapozta meg áldozatos szeretetével, a válaszként engedelmes élet nem marad gyümölcstelen. Kemény menet ugyan, holtponthoz megfűzve, de ilyen áron erősödhet a lelki izomzatunk, hogy Isten többet bízhatson ránk.

„Mert állhatatosságra van szükségetek, hogy Isten akaratát cselekedjétek, és így beteljesüljön rajtatok az ígéret” (Zsid 10,36).

Bálintné Gyöngyi / Pécel

NE SZÓLJON A TAPS!

VÁLASZOM ISTEN SZERETETÉRE

A Biblia nagyon sok igeszakaszban tanít az áldozathozatalról. Az ószövetségi törvények egész garmadája sorolja a helyes áldozatbemutató módokat. Isten ülteti el népében annak gondolatát, hogy adományokkal és áldozatok bemutatásával fejezze ki háláját Teremtő és Gondviselő Istene iránt. Mégsem mondhatjuk ezt kötelező jellegű előírásnak,

mivel az áldozathozatal mértékét és gyakoriságát az ember lelkiismerete és hálájának kifejezési vágya határozta meg.

Az Újszövetségben Jézus is hasonlóan tanít – pl. a hegyi beszédben – az adakozásban, az imádságban és a böjtölésben megvalósuló áldozatról, hiszen ezeket a keresztyén cselekedeteket lehet képmu-

tatóan is üzni, az áldozatkészség látványával kérkedve. Ezt a képmutató viselkedést John Stott A hegyi beszéd c. kommentárjában ilyen gondolattal leplezi le: mindez színészi teljesítmény, ami tapsért történik, és akik így cselekedtek, már megkapták jutalmukat. Több nem jár nekik, csak az utolsó napon az ítélet.

A legnagyobb áldozatot vitathatatlanul Jézus hozta meg értünk, aki saját életét áldozta oda a kárhózzától való megmentésünkért. Ennél nagyobb önfeláldozásra senki sem képes.

Amikor megérthettem, hogy mindez az irántam is megnyilvánuló féltő és mentő szeretettel történt, akkor ez átfőrtáta gondolkodásomhoz áldozathozatalommal kapcsolatban. Többé nem éreztem magamat olyan áldozatnak, aki elé Isten alig teljesíthető elvárásokat állít. Őszintén, önként és hálás szívvel mondhatom, hogy amim van, az mind az Istené, és a legtermészetesebb, hogy a rendelkezésemre bocsátott javakból a Bibliában megfogalmazott mértékben,

de akár afelett is szívesen áldozok az evangélium terjesztésére vagy szűkölködő lelki testvéreim megsegítésére.

Hálás vagyok Istennek azért, hogy az örömhír hozzám való eljuttatásával gondoskodott lelki megmentésemről, és ezen felül mindig volt gondja testi szükségleteim biztosítására is. Ezért méltatlan lenne, ha Isten megmentett gyermekeként továbbra is pogány módon gondolkodnék, és mindezek elégséges volta miatt engedném, hogy aggodalom uralkodjon el rajtam, ahogy a hegyi beszéd is figyelmeztet a helyes szemléletre: „*Ti se kérdezzétek tehát, hogy mit egyetek, vagy mit igyatok, és ne nyugtalankodjatok. Mert mindezeket a*

világ pogányai kérdezzétek. A ti Atyátok pedig tudja, hogy szükségetek van ezekre.” (Lk 12,29-30).

Igyekszem vigyázni arra is, hogy áldozatomat – annak formájától függetlenül – ne az emberek szeme láttára gyakoroljam, de még csak ne is a magam büszkeségének növelésére hasznosítsam. Nem szeretném, ha mindez emberi elismerésért, „tapsért” történne, hiszen a valóság az, amit a diakonisszák jelmondata is kifejez: „jutalmam, hogy tehetem”.

Isten pedig a neki kedves áldozathozatalért még jutalmat is ígér, és ez már tényleg a ráadás.

Horváth Mária / Pécel

VELED BÁRHOVÁ ELMEGYEK VÁLASZOM ISTEN SZERETETÉRE

Az egyik evangéliumi könyvben olvastam, hogy a bizonyágtétel Isten szeretetének továbbadása. Hívó életemben annyiszor megtapasztaltam Isten csodálatos szeretetét, hogy mindig nagy örömet okoz számomra, ha az én drága Megváltóm alkalmat készít arra, hogy elmondjak vagy leírjak olyan eseményeket, amikor emberi megoldás nem volt, de isteni igen.

A Biblia Szövetségnek a megalakulásától tagja vagyok, így nagyon sokan ismernek. A fiatalabb olvasók számára néhány mondatban bemutatkozom. Nyugdíjas agrármérnök vagyok, 47 éves koromban ért utol Isten érthetetlen kegyelme, és megtérhettem.

Ebből adódóan össze tudom hasonlítani, mit jelent Jézus Krisztus nélkül – vagy vele élni, dolgozni.

Nélküle 47 év alatt az egészségem tönkrement. Naponta többször elájultam, s az orvosok nem tudták megállapítani betegségem okát. Gyógyszerek sokaságával tengettem életemet. A munkámon pedig nem volt áldás. Egy rádiós istentisztelet hallgatása közben szólított meg Isten a Jn 20,29-ben olvasható igével: „*Mivel láttál engem, hittél; boldogok, akik nem látnak és hisznek.*”

Nagy éhség támadt ekkor a lelkemben Isten Igéje után, ezért naponta olvastam a Bibliát. Nagyon sok igehirdetést hallgattam kazettáról, evangéliumi könyveket olvastam, majd beiratkoztam Pécelre, a

bibliaiskolába. Megtérésem után az „áldott orvos” (Jézus Krisztus) kezébe vett, s ahogyan a Bibliában több helyen olvastuk: ő, a lelki gyógyítással kezdi, és ezt követi a testi. Így történt ez esemben is.

A munkahelyemen Isten megáldotta munkálkodásomat, kedvezően alakultak az eredmények, kiegyensúlyozott, boldog ember lettem. A sok gyógyszerből már egyet sem kellett szednem. Meggyógyult a testem is. Az egyik csendesnapon hallottam, hogy „Jézus Krisztus iránti szeretetünk folyamatos engedelmisségben nyilvánul meg”. Mivel nagyon szerettem Jézus Krisztust, mindenben szerettem volna neki engedelmessé válni. Úgy gondoltam, hogy ezt saját erőmből is meg tudom tenni.

Megtérésem után három évvel következett egy nagy próbatétel. 50 évesen kellett volna elhagynom a munkahelyemet – ahol nagyon jól éreztem magamat, ahol Isten megáldott. Elhagynom a kertés házamat – ahol nagyon szerettem élni – és az engemet befogadó gyülekezetet, mindezeket azért, hogy férjhez menjek. Folyamatosan az foglalkoztatott, hogy ez nem lehet az Isten akarata. Engemet ezzel az igével hívott el: „*Boldogok, akik nem látnak és hisznek*” (Jn 20,29). Én most már hiszek, és nagyon boldog vagyok, de nem lehet, hogy amit megígért Isten, azt most ezzel a változtatással elvegye. Folyamatosan imádkoztam, hogy adjon bölcsességet megértenem akaratát, és kapjak erőt az

engedelmisséghez. Bennem a béke, amit eddig tapasztaltam, nyugtalanságra váltott. Később pedig így fogalmaztam meg döntésem: Uram, én nem tudom hová viszel, és ott mi vár majd rám, de én annyira szeretlek, hogy veled bárhová elmegyek. Ekkor Isten ezzel bátorított: „*Ne félj, mert én veled vagyok, ne csüggedj, mert én vagyok Istened! Megerősítelek, meg is segítelek, sőt győzelmes jobboldalomat támogatlak.*” (Ézs 41,10).

Ezzel a biztatással indultam Borsodból Szabolcs megyébe. 1988. decemberében férjhez mentem, 1989. január 1-jével munkába álltam új munkahelyemen. Ez

TÜRMEZEI ÉRSZÉBET KŐ AZ ÚTON

Gondolod, kerül életed útjába
egyetlen gátoló kő is hiába?
Lehet otromba, lehet kicsike,
hidd el, ahol van, ott kell lennie.
De nem azért, hogy visszatartson téged,
se, hogy lohassa kedved,
merészséged.
Jóságos kéz utadba azért tette,
hogy te megállj mellette,
nézd meg a követ, aztán kezdj el
beszélni róla Istennel.
Őt kérdezd meg, milyen üzenetet
küld azzal az akadállyal neked.
S ha lelked Istennel találkozott,
utadban minden kő áldást hozott.

az időszak egybeesett a rendszerváltással, ami már önmagában is komoly nehézséget jelentett a mezőgazdasági nagyüzemekben. Ehhez társult a sok szakmai probléma, takarmány- és pénzhiány stb. Egyik nehézséget követte a másik. Utólag értettem meg, hogy Isten miért szerkesztette egybe a házasságkötés és a munkahelyváltozás időszakát. Én ugyanis ezekben a változásokban egyedül, kezdő hívóként nem tudtam volna jó döntéseket hozni. Adott mellém egy átadott életű hívó férjet, segítőtársat, hozzám illőt, aki nagyon sok probléma megoldását levette a vállamról. Akivel folyamatosan együtt imádkoztunk: „*ketten, minden dolog felől egy akaraton*” voltunk.

A munkahelyváltozás azt jelentette, hogy a fizetésem 70%-kal csökkent, mert lényegesen alacsonyabb beosztásba kerültem, s ez a nyugdíjamat – 5 év múlva esedékes volt – jelentősen befolyásolta. Félttem találkozni az ismerőseimmel, akik – ha kérdésükre válaszként megmondom fizetésem összegét – nem tartanak majd normálisnak, hogy a változtatás mellett döntöttem. Új munkahelyem első éveiben olyan sok nehézséggel kellett megküzdennem, hogy számtalanszor éreztem úgy, hogy nem tudom munkámat elvégezni. Ebben az időszakban történt, hogy a felgyülemlett problémák terhével, gyalog mentem ki a legelőre megnézni az állatokat (kb. 2 km), és közben imádkoztam, illetve a 243. Hallelujah ének második versét idéztem magamban: „Most még megérteni nem tudom, miért visz Atyám nehéz úton”.

A sok probléma mellett viszont kezdett jelentkezni az eredmény is: a tejtermelés dinamikusan emelkedett a tehenészetben, az állomány genetikailag egyre értékeesebb lett. Ezek nyugtatóan hatottak rám. Majd újabb próbatétel következett. Minden évben tuberkulin (a tuberkulózis, a tüdőbaj bacilusainak kémiai termékeit tartalmazó anyag – a Szerk.) vizsgálattal ellenőrizték az állomány TBC mentességét. Sajnos, az 1990-es évek közepén az ellenőrző vizsgálat eredménye sok tehenél pozitív lett. Ez azt jelentette, hogy a tejet nem lehetett étkezésre értékesíteni. Ezután számtalan állatorvosi vizsgálat következett, utoljára megérkezett a minisztérium által kiküldött főállatorvos is, aki elrendelte a vizsgálat megismétlését. Közölte, hogy ha ez a vizsgálat is ezt a fer-

tőzöttséget eredményezi, akkor az állományt zárt vágóhídon le kell vágni. Nem akartam hinni a fülemnek, hiszen 1500 állatról volt szó. Hogy ekkor mi zajlott le bennem, azt leírni nem tudom. Mint mindig, most is Istenhez fordultam (Zsolt 50,15: „*Hívj segítségül engem a nyomorúság idején: én megszabadítalak, és te dicsőítesz engem.*”). Este zokogva, térdre borulva imádkoztunk férjemmel, és kértük mennyei édes Atyánkat, hogy amint már olyan sokszor megtette, most is könnyörüljön meg rajtunk, és isteni hatalmával mentse meg ezt a csodálatos állományt a pusztulástól. Én nagyon szeretem az állatokat, azért is lettem állattenyésztő, ezért különösen is nagyon fáj a várható pusztulásuk.

A nyírbátori kis gyülekezetünkben tizenkét testvéremmel is megosztottam gondomat, azután együtt imádkoztunk, bízunk Urunk ígéretében: „*ha ketten közületek egyetértetek bármely dolog felől, amit csak kérnek, megadja nekik az én mennyei Atyám*” (Mt 18,19).

Másnap reggel, amikor megnéztem az állományt, ők mit sem sejtve, jóízűen fogyasztották a takarmányt, én pedig könnyes szemmel imádkoztam: „*Úr Jézus, mentsd meg őket! Nagyon sokat dolgoztunk azért, hogy ezt az eredményt elérjük. Te velünk voltál, megsegítettél. Hadd szolgálja ez a szép állomány a te dicsőségedet!*”

Egy hónap múlva értesítettek az eredményről: megmenekült az állomány. A második vizsgálat eredménye ugyanis megfelelő lett. A főállatorvos a vizsgálat lezárásakor elmondta, hogy a mintavételkor nagyon meglepte őt az én nyugodtságom, hiszen ő meg volt győződve – az első vizsgálat alapján –, hogy az állatok levágásra kerülnek majd. Ő is nagyon sajnálta volna ezt a szép, értékes állományt. Érthetetlen előtte, hogy még se az történt. Akkor bizonyosságot tehettem számára arról, hogy az állatokkal kapcsolatosan már sok imameghallgatást átéltünk, és most is ez történt. Jézus Krisztus nem csak embereket tud meggyógyítani, hanem 1500 állatot is.

A vizsgálat lezárását követően összehívtam munkatársaimat, és imádságban adtunk hálát Urunknak a megtapasztalt szeretetéért. Ezt követően minden hét péntekén bibliaórát tartottunk a tehenészeti telepen. A BSz tagok közül is sokan

szolgáltak közöttünk. Nagyon sok csodát éltünk át a nyírbátori húsz év alatt.

A bibliaiskola elvégzését követően, 1991-ben felajánlottam segítségemet a lelkész házaspárnak, akik a szórvány, a nyírcsászári gyülekezet hitoktatását bízták rám, ahol 15 gyermek hitoktatásával segíthettem munkájukat. Nagy örömmel vállaltam a szolgálatot. Csodálatos szeretetkapcsolatom alakult ki a gyerekekkel. A nyári szünetben egyhetes csendeshétre hoztam őket a nyékládházai házamba. Ezt a programot azóta is folyamatosan megszervezhetem a nyári szünetekben, azzal a különbséggel, hogy mindezt most már négy héten keresztül, 50-60 résztvevővel.

2009-ben az Úr hazahívta férjemet, és én visszaköltöztem Nyékládházára. Ott-honomban – jelenleg, rendszeresen, házi bibliaórán – 22-en jövünk össze, akikkel együtt dicsőítjük Megváltó Urunkat.

Ez év januárjában az ikertestvérem nagyon súlyos szenvedések után tért haza Megváltójához. Betegségének és hívó életem eddigi súlyos terheinek hordozása közben még közelebb kerültem Uramhoz, Jézus Krisztushoz, mindeközben megismertem és még jobban megszerettem őt, hiszen megtapasztalhattam: „*Mikor vízen mész át, veled vagyok, és ha folyókon, azok nem borítanak el. Ha tűzben jársz, nem égsz meg, a láng nem perzsel meg téged. Mert én vagyok az Úr, a te Istened*”.

*Némethné Csiszár Márta /
Nyékládháza*

*

Én vagyok az Úr, a te Istened

*Jó lenne a tüzet messze elkerülni,
a perzselő lángot csak távolról nézni,
de éget a tűz, a sebe fáj nagyon,
elhordozhatatlan sokszor a fájdalom.
Félelmes vizeken bizony át kell menni,
ha utadat Isten oda jelölte ki.
Sokszor a hullámok az ajkadig érnek,
hidd el ígéretét, nem borít el téged.
Titkok az Úréi és felelet nincsen,
a súlyos keresztet miért adta Isten.
Lehet, hogy egyszer mégis csak megérted,
nem volt értelmetlen a te szenvedésed.
„Én vagyok az Úr, a te Istened”
Ha fáj is szorításom, kezembe vettelek.
Kikaplak a tűzből, mint az aranyat,
ha elfogadod tőlem sorsodat.*

(Sz. K.)

Közli: N. Cs. M.

MEGTELT A SZÍVEM IMÁDATTAL

VÁLASZOM ISTEN SZERETETÉRE

„Ezt mondom az Úrnak: Te vagy az én Uram, rajtad kívül nincs, ami jó nekem.” (Zsolt 16,2)

Nemrég egy zeneakadémiai hangversenyen voltunk, ahol – miközben hallgattam a muzsikát – gyönyörködtem a boltívek, az oszlopok, az aranydíszítések csodálatos egységében. Mivel székünk közepén volt, feltűnt az épület arányossága, szimmetriája. Minden milyen tökéletes, harmonikus! Eszembe jutott a bibliai Szent sátor, ami az Istentől kapott mérték, látványterv alapján készült. Milyen érdekes, hogy az ember számára ugyanaz a szép, az esztétikus, amit az Isten annak tart. Összetört istenképünk egyik megmaradt darabja lehet ez. A Menny leírását magamban felidézve megtelt a szívem imádattal, magasztalással. Régi, cinikus természetemet ismerve azon tűnődtem, hogyan születnek bennem ezek a gondolatok? Nem tőlem vannak, az bizonyos. Isten Lelke termi, a vele való személyes kapcsolat gyümölcse ez.

Az imádat forrása az átélt kegyelem, a valóságos szabadítás és bűnbocsánat. Amikor elfordultam tőle, akkor elengedett messzire, de nem zárta be mögöttem az ajtót, hanem hazavárt. Amikor nyűszítve, magatehetetlenül tettem meg az első lépéseket feléje, akkor elélem jött, magához ölelt, és ezt mondta: becses vagy az én szemeimben, szeretlek. Hódolat ébred a szívemben, ha az ő érthetetlen szeretetére gondolok. Nem vetett el magától, pedig megérdemeltem volna. Gyakran jut eszembe az, hogy mit tett értem Jézus Krisztus. Mit hagyott ott, hogyan szenvedett. Az Isten minden bűnömöt rajta kérte számon, és ő ez ellen nem tiltakozott. Ezeket a sorokat sosem tudom közömbösen olvasni: „Nem vett észre Jákóbban hamisságot, és nem látott gonoszságot Izráelben” (4Móz 23,21). Erre a tettére egyetlen választ adhatok, az imádatot.

Az imádat nem csak érzelem, hanem hétköznapi életgyakorlat. Olyan, mint a gyümölcsfa: gyökerei Isten szeretetéből táplálkoznak, attól lesz terebélyes, és gyümölcsök is attól teremnek rajta. A gyümölcsöt nem én hozom létre, azokat Isten Szentlelke termi.

Életemben különösen is imádatra indítanak ezek a gyümölcsök:

- Feltétlen bizalom az Úr iránt. Ma már tudom, hogy életem minden részlete a legbiztosabb helyen, Isten kezében van. Átérti fájdalmait, gyógyítja sebeimet, észreveszem a rossz, vagy rossznak vélt eseményekben is szerető kezét. Minden történés tőle volt, mindennel célja volt, nem természetes, hogy lélegezek, hogy járni tudok – s mindezek azért, hogy magához vezessen és köszön. Ez hálás dicsőítésre indít engemet.
- Gyönyörködővé tette szívemet. A Metrón utazva az emberek arcát nézem: milyen szépek. Lenyűgöz a természet, a teremtett világ, az isteni tervszerűség. Megnyílt a szemem a fizika, a kémia szépségeire. Minden a Teremtő nagyságáról beszél. (Kár, hogy ezt iskolás koromban nem vettem észre!) Legfőképpen igéjében gyönyörködöm, és legnagyobb kincsem, ha megértem azt. Hálás vagyok, és imádom őt azért, hogy engedte magát megtalálni, és engedi magát megismerni.
- Az Úr mederben tartja gondolataimat. Észreveszem, hogy éjjel és nappal rá gondolok, és ez örömet okoz és hálás imádatra serkent.
- Megváltoztatta szívem működését: megtanított a megbocsátásra. Évtizedekig tartó harc eredménye ez. Megbocsátani nem tudtam, de annak jelentését, gyakorlatát sem ismertem. Jézus mondata – „Bocsásd meg, mert nem tudják, mit cselekszenek” – megértette velem, hogy a megbocsátás az, hogy felmentést keresek a másik számára. Megbocsátásom is az Urat dicsőíti.
- Helyreállt az időérzésem: egy nap elvesztegetni való időm sincs, mert minden percemet valami célból kaptam. Dicsőítse tehát minden percem őt!
- Isten Lelke megváltoztatta vágyaimat. Szerettem volna magas hegyekre feljutni, egzotikus országokat bejárni: utazni, utazni... Lelkem szomjúságát kívántam ezekkel csillapítani. De az Úr megtalált, és jelenléte megelégti lelkemet: „Elviszem szent hegyemre, és örömet szerzek nekik abban a házban, ahol hozzám imádkoznak.” (Ézs 56,7).

Ma már nincs hiányérzetem, hogy életemből kimaradtak a nagy utazások, ha választani kell egy külföldi út, vagy egy több napos lelki program között, akkor az utóbbit választom. Vágyom a közösséget a testvérekkel, amikor hangzik az Úr szava. Szeretném Jézust még jobban megismerni, ezért vágyakozom a Menny után, ahol mindez kiteljesedhet, ahol végre megláthatom Jézust, és vállára hajthatom fejem. Ahol nyoma sem lesz már a bűnnek, csak sebei emlékeztetnek majd arra, hogy milyen áron kerülhettem oda: „Örök életem sem lesz elég zengnem az ő dicséretét. Kéz, amely kerestél, szív, amely szerettél, vér, mely eltörölte bűnömöt, mindörökké áldva legyenek!” (Hallelujah 49.)

Mórh Tamásné / Budapest

PECZNYÍK PÁL VÉGTELEN NAPPAL

Bár szép, de eltűnik
tűzben e nagyvilág,
mert itt: a bűn miatt
mindent bűn férgé rág.
Mi ennél sokkal szebb
hon felé vonulunk,
abban vár bennünket
Alkotónk, hű Urunk.
Az út: zord, meredek,
borítja sok tövis,
azon vált véressé
Megváltónk lába is.
Szent fején nincs többé
tövisből koszorú,
kit vérén megváltott,
többé nem szomorú.
Boldogan vonulunk
Megváltónk lábnyomán:
derűben, borúban,
nappal, meg éjszakán.
Jézus fenn, a mennyben
készíti otthonunk,
abban imádhassuk
örökké hű Urunk.
S ha egy nap: a halál
lezárja két szemünk,
feltámadt új testben,
szebb honban ébredünk.

SEGÍTHETEK AZ UTOLSÓ SZÍVDOBBANÁSIG VÁLASZOM ISTEN SZERETETÉRE

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő Egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Ezért, az ő szeretetéért „egész életem sem lesz elég, zengnem az ő dicséretét...” Környezetünkben, családjunkban vannak megfáradt, megöregedett, majd haldokló testvérek. Nem véletlenül, hanem „mentő szeretettel” helyezte őket Isten a közelünkbe, és felelősek vagyunk értük. Isten kegyelméből 27 éve több haldokló ember ágya mellett ülhettem már, és kísérhettem őket utolsó óráikban.

Közöttük volt egy idős, magas rangú, több nyelvet beszélő, a háborút végig szolgáló katonatiszt is, aki annyira zárkózott volt, hogy a környezetében hosszú éveken át nem beszélt senkivel. Az igen és a nem szavakon kívül szinte semmit sem mondott. Hat év után megkeresett, és három órán keresztül, mint amikor a zsák száját kinyitják, elmondta az életét. Nagyon rendkívüli dolgok kerültek napvilágra, mert a háborúban a fél világot bejárta. Amikor a végére ért a történetének, ezt mondtam: „Laci bácsi, nagyon szépen köszönöm, hogy megtisztelt a bizalmával. De nálamnál egy sokkal nagyobb valaki is hallotta most ezt: az élő Isten. Tőle kérjük bocsánatot azért, ami bűn volt, és neki köszönjük meg, ami jó volt.” Örömmel, mondatonként utánam mondta azt az imádságot, amiben átadta szívét az Úr Jézusnak, letette bűneit bűnbánattal és bűnvallással, és kérte, hogy az Úr Jézus írja be a nevét az Élet Könyvébe. Azon az estén nem kért vacsorát, a fürdőszobában letisztálkodott és lefeküdt. Isten kegyelméből akkora terhet tehetett le, és úgy megnyugodott, hogy máig sem tudjuk, hogy az éjszaka melyik órájában történt, hogy a mennyei hajlékba költözött. **Soli Deo Glória!**

* * *

Egy imádkozó asszonyt a fia 10 évig nem látogatott meg, mert egy családi

örökségen nem tudtak megegyezni, és összevesztek. Elérkezett az az idő, amikor az édesanya napok óta nem evett, nem ivott, kevés életjelt adva az „élet és halál mezsgyéjén” volt, de nem tudott meghalni. Hívó testvérekkel imádkoztunk a fiáért, és megkértük, hogy éljen az utolsó lehetőséggel, látogassa meg az édesanyját. Eljött a fiú, és olyan „földöntúli állapotban” látta az édesanyját, hogy ezt kérdezte: Ha most ő valamit mond, vajon hallja-e az édesanyja? Azt mondtam, hogy igen, a haldoklók nemcsak hallanak, de ha már egyetlen érzékszervük sem működik, a hallásuk felettébb megerősödik. Ekkor a fia az édesanyja fölé hajolt, megcsókolta a homlokát, és ennyit mondott: „Édesanyám, az édes fiad van itt”. Majd zokogott, zokogott a férfi. Odahajoltam én is a füléhez, majd így imádkoztam: „Édesatyám! Te, aki életnek és halálnak Ura vagy! Te láttad az édesanya és fia közötti szavak nélküli gyónást. Oldozd fel mindkettőt, és mindent bocsáss meg nekik!” Ebben a szent áhítatban az édesanya megnyugodva, az Ézs 43,1 ige drága üzenetét magáévá téve még egyet sóhajtott, az arca kisimult, és átadta lelkét hű Teremtőjének. **Soli Deo Glória!**

* * *

Több, rendkívül drága megtapasztalás, átélés bátorít arra, hogy bátorítsak mindenkit: van értelme a haldoklók lelkigondozásának. Jézus is bátorít, aki a haldokló jobb oldali latornak egyetlen ígéretével adott kegyelmet.

Miről ne beszéljünk ekkor a haldokló mellett? Temetési ruháról, pénzről, örökségről, temetésről. Ő hallja mindent, de ennél sokkal többre van szüksége „a halál árnyéka völgyében”. Segíthetünk neki, vele együtt – mellette ülve, kezét fogva, nyelvét megnedvesítve, verejtékét törölgetve, ha kell, fájdalmat csillapítva – eljutni az utolsó szívdobbanásig. Ne csapjuk be, ne hazudjunk, hogy úgyis meggyógyulsz! De Jézus bölcsességét kérve, szeretet-

teljes együttérzéssel, fokozatosan készítsük fel a nagy útra. A közbenjáró imádságok után (amit szívével magáévá tehet), nagyon halkán, de szeretetteljesen, hittel énekeljünk mellette Istent dicsőítő és bűnbánati énekeket. Többször élhettem át Isten kegyelméből, hogy a levegőért kapkodó, agonizáló haldokló – szinte az éneklő vérmérsékletét, nyugalmát, Istentől kapott békeségét figyelve – egészen megcsendesedett, és tekintette olyan lett, „mintha látta volna a láthatatlant”. A hívó ember tudja, hogy a haldoklási idő – kegyelmi idő. Soha nem volt talán ilyen elkészített a szív, vagy alkalom a döntésre. Tekintsük szent feladatnak, elkészített lehetőségnek betegeink, öregjeink, haldoklóink testi-lelki kísérését! „Mert a titkok az Úréi!” „Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van!” (1Sám 16,7) **Soli Deo Glória!**

(A hatalmas Isten névtelen, legkisebb szolgálója)

TŰRMEZEI ÉRZSÉBET S. O. S.

Órára pillantok: sietni kell.
Vár a vonat, a busz, a munkahely,
várnak a feladatok, küldetések...
És Mesteremre gondolkodom.
Neki nem volt órája, mégse késett.
Soha egy percet se késett.

Mesteremre, aki gyalog járt.
Megállt betegek és virágok mellett.
Mégis odaért vonat, autó,
repülő nélkül
mindenhova, amikor kellett.

Mesteremre, aki nem ismert
rohanást, hajszát, időzavart.
Csak egy láthatatlan órát figyelt,
egy láthatatlan vezérlő kezét...
s mindent elvégeztet.

Élő Mesterem, irgalmazz! Segíts!
Szent titkodra taníts meg engem is!

SZÍVEMBEN SZÜNTELEN VÁGY ÉGETT VÁLASZOM ISTEN SZERETETÉRE

1970. április 17-én születtem Zilah városában (Szilágyság, Erdély), a család ötödik gyermekeként. Ha visszatekintek gyermekkoromra, akkor elmondhatom, hogy boldog voltam. Nem azért, mert az életkörülmények ideálisak voltak, sem nem azért, mert gazdagok lettünk volna, hanem azért, mert Isten szeretetének csodálatos gondviselése vezette és tartotta meg életünket. A kisváros, a természetes környezetével, dombjaival és hegyláncával szép és csodálatos környezetet alkotott. Boldogok voltunk, mert egymásnak és a mindennapi kenyérnek teljes szívvel tudtunk örvendezni.

Édesanyám éjjeliszekrényén mindig ott volt a Biblia és a mindennapi áhítatos könyv. Kíváncsiságból néha én is a kezembe vettem az áhítatos könyvet, és beleolvastam. Mivel rendszeresen jártunk templomba, a Szentírással már akkor megismerkedtem. Mindig is tudtam, hogy kell lennie valakinek, aki mindenható erejével és bölcsességével teremtett és irányít mindent ezen a földön és az ember életében. Ennek ellenére elmondhatom, hogy olyan hitem nem volt, amire építeni lehetett volna, vagy bizton Istenre hagyatkoztam volna.

Amikor 17 évesen elkerültem egy távoli szakiskolába, minden addigi önbizalmam és biztonságérzetem összeomlott. Innen alkalmanként hazajárva, bekerültem a református gyülekezetünkön belül működő élő közösségbe, ami a CE Betánia közösség volt. Természetesen, akkor engem nem érdekelt, hogy van neve, vagy mi a neve a közösségnek, hanem az érdekelt, amit láttam bennük és rajtuk, hogy szeretik egymást, igyekeznek nem csak beszélni az igéről, hanem Isten akarata szerint is élni. Nagyon jó, vonzó, otthonos volt ez a közösség. Befogadtak, szerettek, törődtek velünk, imádkoztak értünk.

Ebben a közösségben figyeltem fel arra, hogy milyen boldogok egyesek, amikor Istenről beszélnek. Ők valóban hisznek, élő hitük van, nekem pedig csak sejtelveim vannak a létező Istenről. Ezt látva és tapasztalva kértem

Istent, hogyha ő valóban létezik, akkor adjon nekem is hitet, hogy én is higgyek benne, és boldog szívvel tehessek bizonyosságot róla. Két évig tartott ez az imaharc, amíg egyszer átélhettem, hogy hiszek, és engem is megajándékozott bizonyossággal. Nagy élmény volt ez számomra, de a megtérés később ment végbe életemben.

Megtérésemet nem tudom naphoz és órához kötni, de ahhoz igen, hogy Isten bizonyosságot adott szívembe arról, hogy bűneimet teljességgel megbocsátotta és teljes mértékben az övé vagyok. Nagy segítséget jelentett számomra a megtérésben, hogy volt lelkigondozóm, akivel közösen Isten színe elé járulhatunk, és bűneimet, illetve egész életemet Krisztus keresztjéhez letehettem.

A megtérés öröme és a Krisztustól kapott új élet szabadsága arra indított, hogy ahol csak lehetett, szolgáljak, segítek, gyülekezeti, közösségi, ifjúsági alkalmakon részt vegyek. Szívemben szüntelenül az a vágy volt, hogy minél több emberhez eljuttassam én is az evangéliumot.

A városban idős, beteg és özvegy-ségben élőknek segítettünk. Ifjúsági csoportunk néhány tagjával falvakra jártunk ifjúsági alkalmakat, istentiszteleteket tartani. Bizonyosságot tettünk, Igét olvastunk, a lányok szavaltak, majd közösen énekelünk. Falvakra utazva, a távolsági járatokon – az utazás alatt – hangosan, gitárkísérettel énekeltek a keresztyén énekeket.

Ebben az időszakban már dolgoztam, önálló keresetem volt, és továbbra is égett bennem a vágy, hogy a Bibliát és Istent egyre jobban megismerjem, hogy minél több embernek hirdethessem az igét, de soha sem jutott eszembe, hogy ezt lelkipásztorként tegyem. Istennek azonban erre is gondja volt, és ehhez is azt a kis közösséget használta fel, amihez tartoztam.

A teológiára való indulás azt feltételezte, hogy előtte még három évet teljes munkaidő mellett iskolába járjak, megszerezsem az érettségit, és azt követően felvételizsek. Csodálatos volt ez az időszak. Volt idő munkába menni,

szolgálni, ifjúsági alkalmon és kóruspróbákon részt venni, istentiszteleteket és a közösséget gyakorolni. Ma is hiszem Jézus szavait (Mt 6,21): „*Mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is.*” Illetve, amit Pál apostol mondott a filippbelieknek: „*Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít.*”

1993-ban nyertem felvételt a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetbe, és 1998-ban fejeztem be tanulmányaimat. Még az év szeptemberében kihelyeztek Feketegyarmatra, ahol 2014-ig tartott szolgálatunk. 2014. július 14-én kaptuk meg a szolgálati engedélyt, hogy Tápiószelén és a hozzátartozó gyülekezetekben szolgáljunk.

Isten ajándékként vehettem feleségül 2000. szeptember 2-án Veres Hajnalkát. Isten öt gyermekkel (Johanna, Abigél, Máté, Debóra, Eszter) ajándékozott meg bennünket. Az ő nagy kegyelméért – amit Krisztusért nyerhettünk –, hála-ból szeretnénk teljes életünkkel őt szolgálni!

Nagy József Mihály / Tápiószele

SIKLÓS JÓZSEF: PÁL

(1 Kor 2,1-2; 2Kor 11,23-32)

... S ha százszor ostoroznak és százszor megköveznek, tömlőc mélyébe dobnak, zúgó tengerbe vetnek, ha reámrontó latrok mindenem elrabolják, testemen korbács csattog, asztalomon csak morzsák, ha szomjan eped ajkam s kemény fagyban didergek, ha rongy a ruha rajtam, s árulók arculvernek, ha váram tönkre-rontják s mardosó bánat epeszt, ha botrány és bolondság is mindenütt a kereszt:

nem küldtettem, hogy egyébért fussak, nem végeztem, hogy egyébről tudjak, mint akiről ajkam egyedül szól: Mint megfeszített Jézus Krisztusomról!

JOHN OWEN

ANGLIA LEGNAGYOBB TEOLÓGIAI GONDOLKODÓJA

Négyszáz esztendővel ezelőtt, 1616-ban született az Oxford megyei Stadhamben John Owen protestáns lelkipásztor, teológus, az angolszász puritanizmus egyik meghatározó alakja. C. H. Spurgeon, a népszerű prédikátor nemes egyszerűséggel *a hittudósok fejedelmének* nevezte őt. Bár számos könyvet írt, és műveit több nyelvre is lefordították, magyar nyelvű nyomtatásban egyetlen írása sem jelent meg. Az Interneten is csupán néhány kisebb lélegzetű írása lelhető fel elektronikus formában. Az egyik a „Gondolkozz lelki módon!” a *The Grace and Duty of being Spiritually Minded* című művének, másik a „Mindörökké keresztyénekt”, ami vizont a *The Doctrine of the Sait's Perseverance Explained and Confirmed* című könyvének rövidített, egyszerűsített változata. Szintén a világhálón olvasható „A halál halála Krisztus halálában” – a *The Death of Death in the Death of Christ* című tanulmányának olvasmányos és kivonatolt változata, H. J. Appleby munkája, ami „Élet az Ő halála által” címmel olvasható.

John Owen személye és munkássága, ezen belül „A halál halála Krisztus halálában” című tanulmánya erősen foglalkoztatta a neves anglikán teológust, James I. Packert (1926-) is, aki „A megújulás teológiája” című sikeres kötetében részletesen is kitér a nagy puritán író lelkiségére, Szentírás-értelmezésére. Egyebek között így jellemezte őt: „Óriások korában élt, de közülük is kimagaslott”.

„A halál halála Krisztus halálában” olyan vitairat, ami – egyebek mellett – azt igyekszik bemutatni, hogy az általános megváltás tana Biblia-ellenes, és nem szolgálja az evangélium ügyét. Sokaknak ez a kérdés nem tűnik különösebben fontosnak, sőt úgy vélik, hogy hangoztatása megosztja az evangéliumi keresztyéneket. Mások úgy tartják: Owen tanítételének a hangzása túlságosan megrázó, így elvetik még a gondolatát is, hogy foglalkozzanak vele. Ugyanakkor a Biblia tekintélyének helyreállításában elengedhetetlen segítséget jelent ez az írás, hiszen rámutat, mennyire szükség van korábbi nézeteink felülvizsgálatára, a

valódi evangéliumi keresztyén szemlélet felélesztésére, az igehirdetés és a biblikus életvitel teljes megújulására.

Owenről érdemes tudni, hogy ereiben walesi vér csordogált, édesapja puritán lelkipásztorként szolgált Stadhamben. Az oxfordi Queen's College-ban végzett teológiai, filológiai és matematikai tanulmányokat. Érdeklődése fokozatosan fordult Krisztus felé, sokat küszködött bűneivel, de végül békességet nyert Istenben. 1637-ben azonban egyházpolitikai okokból – nem tudta elfogadni a William Laud (1573-1645) kancellár, canterbury-i érsek által kidolgozott egyetemi alapszabályokat – távozott az egyetemről. 1640 körül kisebb vidéki gyülekezetekben szolgált. Közben egyre jobban az independens mozgalom radikális egyházpolitikai és teológiai eszméinek hatása alá került. Mind határozottabban kiállt a gyülekezetek autonómiája mellett, miközben a hit alapjául és forrásául egyedül a Szentírás tekintélyét fogadta el.

1646-ban csatlakozott a köztársaság-párti Oliver Cromwell (1599-1658) mozgalomhoz, aki mellett egyházpolitikai tanácsadóként tevékenykedett. 1651-ben a Christ Church College professzora és dékánja lett. Az egyetem a polgárháború alatt a királpártiak főhadiszállása volt, így Owen teljes anyagi csődöt és óriási zűrzavart örökölt. Az intézményt rövid idő alatt sikerrel átszervezte, ezért a következő évben már az oxfordi egyetem alkancellárjaként képviselte az iskolát a parlamentben.

1660-ban, a restauráció idején eltávolították az egyetemről. Visszavonult a közélettől, prédikátorként és teológiai íróként dolgozott, átvezette az independenseket az üldözések keserű évein. Ebben az időben jegyezték fel róla, hogy amikor II. Károly angol király megkérdezte tőle, miért jár olyan gyakran John Bunyan igehirdetéseire, Owen azt válaszolta: minden tudományát boldogan odaadná, ha úgy tudná Krisztust hirdetni, mint ez az egyszerű „bedfordi üstfoltozó”. Az independens teológia radikális elveit a Savoy Hitvallás-ban foglalta össze. Felajánlották neki a Harvard Egyetem elnöki

székét, ő azonban elutasította a felkérést. Hosszas betegség után 1683. augusztus 24-én Londonban hunyt el. A Bunhill Fieldsben helyezték örök nyugalomra.

Owen volt a legjelentősebb, ha nem is a legsokoldalúbb angol puritán teológus. James I. Packer szerint „*abban, hogy mily alapossággal, mélységgel, súllyal és fenséggel mutatta be a Szentírás alapján Istennek a bűnös emberiséggel való útjait, senki sem ér föl vele*”. Ugyanő állapítja meg, hogy „*kortársai szemében ő volt a református ortodoxia bástyája és vitéz bajnoka, neki pedig nem voltak kétségei afelől, hogy ezt a szerepet Isten szánta neki*”. A teológia tudományát kifinomultan, rendkívül alázatosan művelte, így nem ok nélkül hasonlították őt a nagy reformátorhoz, Kálvin Jánoshoz. Bölcs, tudós jelleméről, a hatalmas tiszteletről, ami körülvette, tanúskodik a síremlékén olvasható, egyébként latin nyelvű felirat: „*John Owen Oxfordshire-ben született egy kiváló teológus fiaként, de ő maga még nagyobb kiválóságra tett szert, korának legjobbjai közé tartozott. A humán tudományok elismert forrásaiban szokatlan jártasságot szerzett, és ezeket, mint cselédek rendezett hadát, mind az általa is szolgált teológia szolgálatába állította. Teológiájának hitvitázó, gyakorlati, és mint mondani szokás, kazuisztikus jellege volt, és aligha mondható, hogy az egyik erőteljesebben érvényesült a többenél.*”

Hitvitázó teológiájában herculesi erőfeszítéssel három mérges kígyót fojtott meg: az arminianus, a szociniánus és a római kígyót.

Gyakorlati teológiájában felmutatta másoknak is a Szentlélek összes munkáját, melyet először a maga tulajdon szívében tapasztalt meg az Ige szabálya szerint. Minden más dolgot félretéve, az Istennel való közösséget ápolta és valósította meg a gyakorlatban, róla írt: földi utazó létére, akár egy mennyei polgár, úgy megértette Isten dolgait.

A kazuisztika terén olyan bölcsnek számított, akihez a legbonyolultabb kérdésekben is fordulni lehetett.

Ez az Isten országára minden módon felkészített írástudó, az evangéliumi igazságnak e szövétneke világított sokaknak

otthoni magányukban, még többeknek a szószeletről és mindenkinek a könyveiből, ugyanazt a célt mutatva fel minden egyes embernek. Ezzel a lángolása, mint tudta ő maga is és tudták mások is, végül felémésztette minden erejét. Megszentelt lelke, mely már régen óhajtott Isten örömét, az egykor tekintetre kedves férfinak az immár megroppant, a gyakori betegségekben, de főképpen az erejét nem kímélő munkában végleg meggyengült és Isten szolgálatára már alkalmatlan testét elhagyta 1683. augusztus 24-én, a földi hatalmasságok által oly rettenetes emlékművé tett, de neki Isten hatalma által boldoggá tett napon. 67 évet élt.”

Owen hatalmas tudással rendelkezett és kitűnő emlékezőtehetséggel bírt, rendszerző készsége pedig kimagasló volt. Műveit az elmélyültség és a precizitás jellemzi. Kötetei tartalmi szempontból nem a felszínes olvasók számára íródtak, stílusukban sem tartoznak a könnyed irományok közé (egyebek között talán ezért nem fordítottak le közülük magyar nyelvre egyet sem). Gyakran sütötték ezekre a nehézség és nyakateketség bélyegét – nyilvánvalóan nem minden ok nélkül –, ám ennek ellenére minden gondolatmenete nyomon követhető. A már idézett C. H. Spurgeon írta le valahol, hogy „*őt olvasni valóban nehéz munka, de ne sajnáljuk a fáradságot*”. Nos, a magyar olvasók közül sokan nem sajnálnák a fáradságot, ha anyanyelvükön olvashatnák a nagy angol teológust, de ez egyelőre még nem adatott meg számukra.

Érdekes – és talán kicsit szomorú –, hogy nevét hazánkban nem annyira az evangéliumi keresztyénség, hanem a pünkösdi karizmatikus mozgalom fedezte fel magának. A *Tárház* című teológiai magazin William P. Farlay, a Spokane-i Grace Christian Fellowship gyülekezet vezető lelkészének tollából hosszabb cikket közölt róla (John Owen, a puritánok hercege). Ebben dicséri Owen

Isten ügye melletti elkötelezettségét, azt, hogy milyen kiválóan ötvözte a tudományos munkát a lelkes feladatokkal és teendőikkel. Emellett megjegyzi: élete arra is emlékeztet bennünket, hogy az isteni fenyíték jó gyümölcsöket terem azokban „*akik általa gyakoroltatnak*” (Zsid 12,11). Legnagyobb erényét abban véli felismerni, hogy kevesen vannak olyanok, akik hasonló mértékben hangsúlyozták volna a Szentlélek munkáját és a lelki megtapasztalások szükségességét, mint ő. Ezzel kimondatlanul is a pünkösdi-karizmatikus spiritualitás előfutárát véli felfedezni benne.

Ami a műveit illeti, John Owennek számos könyve jelent meg, ezeket számba venni sem könnyű. Ugyanakkor több írása kéziratban maradt fenn, ezek csak később jelentek meg nyomtatásban. Összegyűjtött munkáit először 1826-ban adták ki, majd 1965-ben, legutóbb pedig 2009-ben, huszonnyolc kötetben.

Kétségtől legismertebb és legtöbb kiadást megért írása a már fenn említett, 1648-ban megjelent *Salus Electorum, Sanguis Jesu: Or the Death of Death in the Death of Christ (Salus Electorum, Sanguis Jesu: avagy A halál halála Krisztus halálában)*. Ez a mű polemikus élel íródott, azzal a céllal, hogy bebizonyítsa: az egyetemes megváltás tana nem a Szentírás alapján alapul. Az eredeti, bibliai evangélium helyreállítására, illetve a vele való igehirdetés és gyakorlat összehangolására serkent.

Másik fontos könyve az 1643-ban kiadott *A Display of Arminianism (Az arminianizmus bemutatása)*. Ebben kifejti, hogy Krisztus a választottakért halt meg, éppen ezért „*nem közbenjárója azoknak, akik elvesznek, és nem szószólója azoknak, akiknek ügye végül elbukik*”. Ugyanennyire jelentős az 1656-ban megjelent *Of the Mortification of Sin in Believers (A bűn elhalása a hívőkben)* című prédikációs értekezése, valamint az 1657-ből való

Communion with God (Bensőséges kapcsolat Istennel) című kötete. Néhány további jelentős könyve: az 1677-ben kiadott *The Doctrine of Justification by Faith (A hit által való megigazulás tana)* és az 1657-ben megjelent *Brief Declaration and Vindication of the Doctrine of the Trinity (A Szentháromság tan rövid kijelentése és követelése)*. Fontos még az 1684-ben napvilágot látott *Meditations and Discourses on the Glory of Christ (Elmélkedések és értekezések Krisztus dicsőségéről)*, valamint az *Overcoming Sin and Temptation (A bűn és kísértés legyőzése)*, ami csak jóval a halálát követően jelent meg.

Gazdag életútját többen is megörökítették. Ezek közül ismertebbek: Peter Barraclough „*John Owen, 1616-1683*”, Robert W. Oliver „*John Owen: The Man and His Theology*” (*John Owen, az ember és teológiája*), valamint Peter Toon „*God's Statesman: Life and Work of John Owen (Isten államférfia: John Owen élete és munkássága)*”, de közülük is kiemelkedik a skót Andrew Thomson „*Prince of Puritans*” (*A puritánok hercege*) című életrajz-kötete.

James I. Packer a már idézett „*A megújulás teológiája*” című könyvében arra buzdít, hogy „*bármily fáradtságos is, Owen tanulmányozása bőven megtérül*”.

Születésének évfordulóján, angolszász nyelvterületen és nemzetközi szinten a figyelem minden bizonnyal fokozottabban is rá irányul majd. Mi pedig csak reménykedünk abban, hogy a nagy puritán gondolkodó életművével egyszer magyar nyelven is megismerkedhetünk.

Margit István / Pécel

*

Felhasznált irodalom: Farley, William P.: *A puritánok hercege. Tárház*, 2006. IV/1; Packer, J. I.: *A megújulás teológiája*. Kolozsvár, Koinonia Kiadó, 2000.; Szántó György Tibor: *Anglikán reformáció, angol forradalom*. Bp., Európa Kiadó, 2000.

AGYMOSÁS

(AZ ÉBREDÉSTÖRTÉNETI SZOROZAT FOLYTATÁSA)

Amikor Magyarországon a kommunista hatalomátvétel megtörtént, megindult az emberek ún. „agymosása”, amivel azt kívánták elérni, hogy mindenki az ő látásuk szerint

gondolkozzék országról, kormányról, nemzetről, sőt még saját magáról is. Mindezt természetesen az ateista propagandának megfelelően. Ezt a célt azonban nem volt könnyű elérniük.

A falusiakat az egyre nehezedő egyetlen termény- és állat-beszolgáltatás terhelte, a városiak között pedig megkezdődött a rettegés az embertelen körülmények között zajló kitele-

pítés miatt. A megaláztatás és a rettegésben tartás kora volt ez: a Kit, mikor, hová visznek el? – időszaka.

Sajnos a lelki ébredés sem tudott kiteljesedni, mert az egyházi hatóságok is igyekeztek az evangélizációt akadályozni, a közösségeket bomlasztani. A helyezkedni próbáló lelkészek azonnal azonosultak az új egyházi gondolkodással, de az ébredési lelkészeket is igyekeztek átállítani a maguk oldalára. Amikor egy hívő lelkész ezt megtette, akkor neki szakítania kellett az ébredési mozgalommal, barátaival, sőt szóban és írásban kellett elítélnie az ébredést és az ébredési embereket. Akik nem vállalták az ateista gyakorlattal az azonosulást, azokat alattomos módon: szép szóval, vagy fenyegetéssel igyekeztek rábírní a változtatásra. Hála Istennek, próbálkozásuk sokszor hiúsult meg, de voltak, akik beleléptek a csapdába, és ilyen módon építettek karriert, és nagyobb gyülekezetbe kerültek. Aki például szocialista módszerekkel üresre prédikálta a templomot, azt népesebb gyülekezetbe helyezték. Ígéretekkkel is kecsegtették a fiatalokat. Megtörtént eset, hogy egy fiatal lelkészt arra sarkalltak, hogy hagyja ott menyasszonyát (aki szerintük osztályidegen családból származott), és ha megteszi, akkor egy nagy gyülekezet lelkésze lesz. Sokféle, egyéb vagy ehhez hasonló alattomos módszerrel próbálkoztak a hívő lelkészek között.

Sajnos, az agy mosás néha sikeres volt. Amikor például egyik, évtizedek óta szoros testvéri kapcsolatban lévő barátunknál tett látogatás után betértünk a szomszéd falu ismerős lelkészéhez is, annak felesége – a lelkész nem volt otthon – bevezetett bennünket a nappali szobába. Ott rögtön feltűnt feleségemnek az akkor még ritka és látványos eszköz: egy automata kötőgép. Vendéglátónk be is mutatta működését, és beszámolt annak eredetéről. Miszerint a férjének a környékbeli lelkészekről jelentéseket kell írnia, amiért jutalmul egy nagyobb összeget kaptak, és ebből vásárolták az áhított készüléket. Amikor legközelebb találkoztam a barátommal, beszámoltam arról, hogy

milyen szomszédja van. Keserű mosollyal említette, hogy tudnak róla, mert az illető sok mindenről érdeklődik tőlük és róluk, s mindeközben elárulta számukra azt is, hogy azért kíváncsiskodik, mert ezeket neki jelentenie kell. De a jelentést – mondta ő – úgy fogalmazza majd meg, hogy azzal senkinek se (?) ártson.

Embert próbáló időszak volt a TSZEK (Termelőszövetkezetek) szervezése. Ha egy faluközösségben ez döcögősen haladt, akkor azért rendszerint a lelkészt hibáztatták, hiszen ő tudna a gyülekezetre hatni. Volt olyan lelkész, aki érvényesülni akart, ezért csatlakozott az agitálókhoz, és karján kosárral végigjárta a falut, hogy tojást gyűjtson az asszonyoktól, hiszen a falunak teljesítenie kell a tojásbeadási előírást. Később – jutalmul – esperes lehetett.

Sajnos, amikor az addig étellel teli gyülekezetekben megszűntek a szolgálatok, a közösségi órák (legtöbbször a lelkész magatartása miatt), a lelkileg éhes atyafiak átpártoltak máshova, valamelyik szabadkeresztény gyülekezetbe. Másikor éppen az ébredés szolgálata miatt üldözött lelkészeket kínálták fel, hogy térjen át egy akkor alakult szabadegyházi csoporthoz, és majd ott kap szolgálati lehetőséget.

Borbély Béla (a Biblia Szövetség alapító elnöke – a Szerk.) ellen egyházi bírósági eljárást is lefolytattak, mert rendszeresen látogatta az atyafiakat, levelezéssel is kapcsolatot tartott velük. Feddésre, áthelyezésre, pénzbüntetésre ítélték. Éveken át – bár népes családja volt – nem kapta meg a lelkészeknek járó támogatásokat, még a gyerekek után járó állami támogatástól is megfosztották. Így atyafiak siettek anyagilag is segítségére, ezért legalább tisztességes szegénységben élhetett. Ezt követően rendőri felügyelet alá is került, emiatt minden héten kétszer személyesen kellett jelentkeznie a 14 km-re lévő rendőrőrsön. (Az egyik időpont vasárnap délután 12 órakor volt!) Ezzel egyidejűleg éjszaka is meglátogatták a rendőrök, vizsgálták, hogy van-e vendége. Ilyenkor kíméletlenül verték, zörgették az ajtót, ezért Béla bácsi

kénytelen volt az irodában aludni, hogy legalább a családot ne zaklassák.

Számukra nemcsak az ébredési emberek, hanem mindenki „bethánistának” minősült, aki nem tudott egyetérteni az új egyházkormányzati teológiával. (Még azokat is idesorolták, akik egyébként ellenségei voltak a Bethánia-mozgalomnak.) Minden probléma, baj okának őket tekintették, jóllehet lelkészi szolgálatukat lelki ismeretesen végezték.

A lelkészi összejöveteleken kötelezően előírták a politikai témák megtárgyalását. Ha valaki ezt szóvá tette, azt a gyűlés vezetője ledorongolta. Csak az elhangzottakkal egyetértő megszólalás volt elfogadható.

Az egyházak lelkészeit a Hazafias Népfront keretein belül gyakorta összehívták politikai továbbképzésre. Ilyenkor egy-egy előadást kellett meghallgatniuk, a törleszkedni akarók hozzá is szólhattak. Ha valaki több rendezvény alatt se szólt hozzá, attól ezt az egyházi hatóság számon kérte. Egyszer egy nagyszerű előadást hallottunk a kubai válságról, ahol a Szovjetunió akciója csődbe jutott. Erről őszintén, kertelés nélkül számolt be az előadó. Az első hozzászóló kifejezte az előadó felé köszönetét, és lelkesen fogadkozott, hogy vasárnap erről a nagyszerű (!) témáról fog majd prédikálni. A későbbi hozzászólók – azonosulva társukkal – lelkesen fejtegették hasonló szándékukat. Az előadó feszengett a székből, majd felszólt: „Úgy látom, hogy önök félreértettek engem és a Hazafias Népfront szándékát. Mi nem azért tartjuk ezeket az előadásokat, hogy önöknek prédikáció témát adjunk. Önöknek a prédikáció témáját a Bibliából kellene meríteniük.” Bár a hívő lelkészek közül senki nem szólalt fel, de mélyszégyenül magunkat társaink miatt, hiszen egy kommunista előadónak kellett tudatosítania a hallgatókban a lelkészek kötelezettségét.

Ilyen furcsa eseteket is eredményezett tehát az agy mosás, amikor valaki önként engedte és alávettette magát hatásának. Aki nem az Isten Igéjére figyelt, az menthetetlenül tévútra került.

Asztalos Zoltán / Hajdúszoboszló

BIZONY, FELTÁMADT!

A Szovjetunióban bármilyen erős is volt az ateista propaganda, a lakosság jó része mégis vallásos maradt. Sőt, átvettek és megőriztek olyan vallásos szövegeket, amiket az országban általában gyakoroltak. Így, pl. a keleti egyház legnagyobb ünnepén, Húsvét hajnalán (de sokszor egész nap) így köszöntötték egymást az utcán – még az idegenek is: „Krisztus feltámadt!” Erre a válasz illendőség szerint mindig az volt: „Bizony, feltámadt!”

Egyszer egy nagyváros óriási termében ateista nagygyűlést tartottak, ahova meghívtak egy egyházi embert (pópát) is. Az ékesen szóló előadó hosszasan bírálta a Bibliát, főleg az Újszövetséget, abból is kiemelve Jézus életét, halálát és feltámadását. Megpróbálta mindezeket nevetségessé is tenni, hangsúlyozva,

hogy az nem történhetett meg, ami a Bibliában írva van, hiszen ez az emberi értelem számára elképzelhetetlen és felfoghatatlan.

Az elnökség már az előadás elején közölte, hogy lehetőséget adnak majd a hozzászólásokra, de mindenki csak 3 perc terjedelemben szólhat, hogy minél többen ki tudják fejteni véleményüket.

Amikor vége lett az előadásnak, az elnök először a pópát kérte hozzászólásra, hangsúlyozva, hogy neki is csak 3 perc áll rendelkezésére. A pápa mosolyogva állt fel, és jelezte, hogy neki elég lesz két perc is. Aki ezt hallotta, szinte megdermedve, kíváncsian figyelte, hogy vajon mit tud mondani ennyi idő alatt?

A pápa odalépett a mikrofonhoz és teljes erejével belekiáltott: „Krisztus

feltámadt!” Abban a pillanatban az egész teremben mindenki talpra ugrott (az elnöki emelvényen ülők is), és szinte mennydörgésszerűen zengett a válasz: „Bizony, feltámadt!” Utána azonban kínos csend ereszkedett a teremre, hiszen sokan megértették, hogy ezzel a mozzanattal az egész előadás mondanivalója szertefoszlott, semmivé lett. A tömeg megszólalása nemet mondott az ateista propagandára. A csend alatt még megszólalt a pápa: „Csak ennyit akartam mondani!”

Az elnöki emelvényen izgatott sutogás kezdődött, majd az elnök bejelentette, hogy a további hozzászólásoktól most eltekintenek, s a gyűlést befejezettnek nyilvánítja. A sokaság némán indult haza.

A. Z.

HÍREK – KÖZLEMÉNYEK

AZ EGYESÜLETI TAGOK TAGDÍJFIZETÉSÉVEL kapcsolatos információ:

- a tagdíj éves kötelezettséget jelent (2.400 Ft/év), tehát nem szükséges a havonkénti fizetés,
- fizetni az egyesületi utalványon (sárga csekk), átutalással (11742331-20002279 számlaszám) vagy házipénztárba lehetséges,
- ha egyesületi tagtól bármilyen egyéb címen érkezik támogatás, akkor abból könyvelésre kerül a tagdíj összege, ezért nincs szükség ilyen jellegű megnevezéssel befizetést kezdeményezni,
- az Egyesület kéri tagjait, hogy mint eddig is tették, a tagdíjon felüli adománnyal is segítsék munkánkat, hiszen céljaink megvalósításához csak adományokra támaszkodhatunk!

*

KÜLDÖTTGYŰLÉS. Mint már közismert az egyesületi tagok számára, hogy a jogszabályi változások okán 2016-tól az egyesületi legfőbb szerv a küldöttgyűlés, aminek alkotói a tárgyalási és szavazati joggal rendelkező, körzetek állította küldöttek, a tanács és az elnökség tagjai, tárgyalási joggal lehetnek jelen a tanács pót- és a Felügyelő bizottság tagjai, a szolgálati ágak vezetői valamint az erre felkért meghívottak. A küldöttgyűlés egyébként nyilvános, azon bármely egyesületi tag részt vehet, de tagsági jogát (javaslatétel, tárgyalás, szavazás, iratbetekintés stb.) csak küldöttje útján gyakorolhatja. A küldöttgyűlést 2016-ban a Biblia és Gyülekezet folyóiratban is közzétett értesítés szerint a tavaszi országos budapesti csendesnaphoz kapcsolódva, de attól részben elkülönülve tartjuk meg.

*

EGYESÜLETI ÉVES PROGRAM. Az éves programtervet közzétettük a Biblia és Gyülekezet előző évi karácsonyi számában, de megtalálható az egyesületi honlapon (www.bibliaszov.hu) is. Az ezekhez

kapcsolódó információkról, az esetleges változásokról a honlapon folyamatosan tájékoztatást adunk.

*

KENUS TÁBOR. A fiatalok számára szervezett táborba a 16 – 30 éves korosztály (fiúk-lányok) jelentkezését várjuk. Fontos a minimális úszni tudás. A tábor helyszíne nagy valószínűséggel a Szigetköz, a jelentkezőket minden tudnivalóról időben értesítik a táborvezetők. A jelentkezés lehetőségéről éves programtervünkben (pl. honlap) tájékozódhatnak.

*

BICIKLIS TÁBOR FIÚKNAK. Kérjük az érdeklődőket, kísérjék figyelemmel honlapunkat, rövidesen tájékoztatást teszünk közzé a programról.

*

ÁLLAMI GONDOSKODÁS VAGY NEHÉZ CSALÁDI KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ÉLŐ KISLÁNYOK TÁBORA. A péceli helyszínnel megszervezésre kerülő tábor anyagi támogatását kérjük olvasóinktól. Aki ismer olyan 8-10 év körüli kislányt, akinek körülményei indokolják, hogy ebben a programban részt vegyen, és szívesen is vállalja azt, akkor jelezzék ezt péceli székházunkban, néhány személy részére biztosítani szeretnénk ezt a lehetőséget is.

*

Halottaink: † **Birta Alajosné** (1920) Pilisszentiván,
† **Jászai Gyula** (1960) Debrecen,
† **Kelemen Lajosné** (1923) Sitke,
† **Váradai Gáspárné** (1926) Mátészalka.

Minden tagtársunk elmenetele, aki immár színről-színre láthatja mennyei Atyánkat, űrt is hagy családjában, gyülekezetében, így egyesületünkben is. Szeretettel és hálással emlékezve testvéreink szolgálatára, kívánjuk a Szentlélek vigasztalását az itt maradtak számára!

MEGHÍVÓ

a Biblia Szövetség Egyesület

2016. május 7-én, szombaton 10 órakor kezdődő

tavaszi országos csendesnapjára

Helye: **Budapest, Nagyváradi téri református templom** (VIII. ker. Üllői út 90.)

Lelki program: **Jézus Krisztus parancsolata** (Mt 22,34-40)

- *kezdő áhítat*: **Kicsoda a te istened, urad?**

- *igeszolgálat*: **Hogyan szeretheted Istent a parancsolat szerint?**

- *közös beszélgetés*: **Hogyan szeretheted embertársadat a parancsolat szerint?**

- *záró áhítat*: **Aki valóban a parancsolat szerint szeret**

Ebédidőben teával, kávéval, vajaskiflivel frissíthetik magukat a résztvevők.

A program délután négy óráig befejeződik.

A Biblia Szövetség tagjait és az érdeklődőket szeretettel várja az Egyesület.

ÉRTESÍTÉS

A Biblia Szövetség Egyesület (2119 Pécel, Kálvin tér 2/b) Elnöksége

az egyesület küldöttgyűlését

2016. május 7-e, szombat, 10 órára összehívja

a **Budapest, Nagyváradi téri ref. gyülekezet** (Budapest VIII. ker. Üllői út 90.) **hivatalos helyiségébe**

Tervezett napirend:

elnökségi beszámoló, jelentések és beszámolók a 2015. év gazdálkodásáról és tevékenységéről,

felügyelő bizottsági jelentés, a 2016. év költségvetése, alapszabály módosítása,

tagdíj megfizetési kedvezmények

– mindezekről a küldöttgyűlés tárgyal és határoz.

A küldöttgyűlés nyilvános, de tárgyalási és határozathozatali joga az Alapszabály 9. § (2) bekezdésben meghatározott személyeknek van, akiknek az elnökség a küldöttgyűlési értesítést írásban is megküldi.

A küldöttgyűlés programja kapcsolódik – de bizonyos részében helyileg attól különválik – a tavaszi csendesnap programjához, ami indokolja a küldöttgyűlési helyszín megválasztását.

Ha a küldöttgyűlés nem határozatképes, akkor a megismételt küldöttgyűlést

2016. május 28-án, szombaton, 10 órától, az egyesületi székházban (Pécel, Kálvin tér 2/b)

– a megjelentek számától független határozatképeség megállapításával – tartjuk meg.

A **Biblia és Gyülekezet** című folyóiratra a **11742331-20003610** számlaszámon vagy postai utalványon lehet előfizetni
Előfizetési díj 2016-ban: *belföldre:* 2.500,- Ft/év; (10 pld. felett 2.200,- Ft/pld.); *külföldre:* – *európai országokba* 4.800,- Ft/év;
– *egyéb országokba* 5.900,- Ft/év. Az előfizetés nélküli árus példány ára 350,- Ft. A folyóirat megjelenik negyedévenként.

A Biblia és Gyülekezet szerkesztősége és kiadóhivatala a Biblia Szövetség Egyesület címén

Kiadja a Biblia Szövetség Egyesület megbízásából az Ébredés Alapítvány, felelős kiadó: *Szabó László*

* * *

Biblia Szövetség Egyesület címe: H-2119 Pécel, Kálvin tér 2/B Telefon/fax: 06 (28) 452-334 Internet: www.bibliaszov.hu E-mail: bsz@bibliaszov.hu
felelős szerkesztő: *Sipos Ajtony Levente*; szerkesztő: *dr. Mikolicz Gyula*; szerkesztőbizottság: *Alföldy-Boruss Dezső, Cs. Nagy János, Margit István,*

dr. Mikolicz Gyula, Sipos Ajtony Levente, Sipos Ete Zoltán; tördelés: *Horváth Mária*

Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza!

Nyomtatás: M és M Goldprint Kft. 1107 Bp., Mázsa u. 3. – HU-ISSN 0866-2932 (nyomtatott) – ISSN 2064-0269 (online)